

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2009

ΤΕΥΧΟΣ 6

Περιεχόμενα

- 1 Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2007
- 4 Συνέδρια και Ημερίδες
- 6 24η Γενική Συνέλευση του ICOM και 72η Συνεδρίαση της Συμβουλευτικής Επιτροπής
- 7 Νέα Μουσεία και Επανεκθέσεις
- 19 Εκθέσεις
- 22 Πολιτιστικά προγράμματα
- 27 Νέες εκδόσεις
- 30 Η Βιβλιοθήκη του ICOM
- 31 Διαλέξεις
- 32 Εκπτώσεις σε πωλητήρια Μουσείων
- 32 Χρήσιμες πληροφορίες για τα μέλη

Διεθνής Ημέρα Μουσείων 2009

ΣΟΥΖΑΝΑ ΧΟΥΛΙΑ

Στις 18 Μαΐου 2009 εορτάστηκε, όπως κάθε χρόνο, η Διεθνής Ημέρα Μουσείων. Η παγκόσμια αυτή γιορτή, που καθιερώθηκε το 1977 από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM), ήταν φέτος αφιερωμένη στο θέμα «Μουσεία και πολιτιστικός τουρισμός». Στο πλαίσιο της ανάδειξης του πολυδιάστατου ρόλου των μουσείων, το ICOM επέλεξε αυτό το θέμα ως μια απόπειρα επαναπροσδιορισμού της συμβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς στη δημιουργία αμοιβαίων σχέσεων με το κοινό των τουριστών και τις τοπικές κοινωνίες. Σε 45 μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία πραγματοποιήθηκαν ειδικές θεματικές ξεναγήσεις, ομιλίες, μουσικές και χορευτικές εκδηλώσεις, περιοδικές εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, παρουσιάσεις βιβλίων, σε μια προσπάθεια προσέγγισης της αμφίδρομης σχέσης πολιτισμού και τουρισμού.

Ο κεντρικός εορτασμός της εκδήλωσης πραγματοποιήθηκε στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, ένα μουσείο πάντοτε παρόν στο πολιτιστικό γίνεσθαι, το οποίο επελέγη από το Ελληνικό Τμήμα του ICOM ως τιμώμενο μουσείο για το 2009. Αν και το μουσείο αυτό καταβάλλει εδώ και πολλά χρόνια μεγάλο αγώνα για την οριστική στέγασή του, είναι εξαιρετικά δραστήριο και με τις πρωτοποριακές εκθέσεις που διοργανώνει και τις ποικίλες εκδηλώσεις συμβάλλει στην εξοικείωση του κοινού με τη σύγχρονη

τέχνη –όχι μόνο την ελληνική– και με τις τάσεις που αναπτύσσονται και επικρατούν σε διεθνές επίπεδο.

Στην εκδήλωση έστειλε χαιρετισμό ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Αντώνης Σαμαράς, ενώ παρευρέθησαν και μίλησαν ο Γενικός Γραμματέας του ΥΠ.ΠΟ κ. Θεόδωρος Δραβίλλας, η Αναπληρώτρια Γενική Διευθύντρια Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς κ. Μαρία Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη, για τη σχέση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τουρισμού, και ο καθηγητής κ. Δημήτρης Κούτουλας, ο οποίος, ως ειδικός σε θέματα πολιτιστικού τουρισμού, ανέλυσε και ανέπτυξε το ειδικό θέμα του εορτασμού. Τέλος, η Διευθύντρια του τιμώμενου Μουσείου, κ. Άννα Καφέτση, παρουσίασε το μουσείο και τις δραστηριότητές του. Οι προσκεκλημένοι είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν χορευτική performance από την Άρτεμη Ιγνατίου και το Χοροθέατρο Art, να ακούσουν ποιήματα του Τζελαλντίν Ρουμί από τον Δημήτρη Καταλειφό, τραγούδια από τη Σαβίνα Γιαννάτου και να περιηγηθούν στην έκθεση της «Shirin Neshat Women without Men».

Χαιρετισμός του Υπουργού Πολιτισμού Αντώνη Σαμαρά

Κάποτε τα μουσεία ήταν βουβές παρακαταθήκες της πολιτιστικής κληρονομιάς. Και τότε προσέφεραν πολλά. Και τότε αγαπήθηκαν. Και τότε οι άνθρωποι τα επισκέπτονταν με κατάνυξη, τα θεωρούσαν αναπόσπαστο τμήμα μιας προσωπικής περιήγησης. Και τότε τα σέβονταν και τα τιμούσαν...

Εκείνα τα παλαιότερα χρόνια η Ελλάδα είχε εξαιρετικά πλούσια κληρονομιά, αλλά διέθετε λίγα και ως επί το πλείστον ταπεινά μουσεία. Σήμερα όλα έχουν αλλάξει. Τα μουσεία θεωρούνται παντού στον κόσμο, κέντρα της κοινωνικής ζωής της πόλης. Είναι μεγάλα, λειτουργικά, σφύζουν από ζωή, αποτελούν κέντρο ποικίλων πολιτισμικών δραστηριοτήτων. Πολλές φορές αποτελούν τον κύριο στόχο ή έναν από τους κύριους στόχους μιας περιήγησης σε έναν τόπο ή μιας επίσκεψης σε μια πόλη. Τα μουσεία παύουν να «φιλοξενούν» απλώς απόθεμα πολιτισμού και γίνονται ζωντανές πηγές πολιτισμού.

Η Διεθνής Ημέρα Μουσείων σηματοδοτεί, μεταξύ άλλων, αυτή τη μεγάλη αλλαγή στον ρόλο τους. Αλλά στην Ελλάδα τη γιορτάζουμε για έναν λόγο παραπάνω: γιατί η ανεξάντλητη κληρονομιά μας σήμερα πια προβάλλεται από ένα δίκτυο μουσείων που συνεχώς διευρύνεται, αναβαθμίζεται και εκσυγχρονίζεται. Κι έχει συνέργιες με τον τουρισμό, με την εκπαίδευση, με την ανάδειξη του περιβάλλοντος, με την ευρύτερη τοπική οικονομία, με τη ζωντανή κοινωνία.

Τα μουσεία δεν είναι «απόηχος» από μια παλαιότερη ιστορική στιγμή. Είναι ζωή, είναι έμπνευση, είναι πηγή δημιουργίας. Δεν είναι μόνο παρακαταθήκη από το παρελθόν, είναι και κρίσιμη παρακαταθήκη για το μέλλον.

Το βέλος του χρόνου μέσα στα μουσεία μας δεν κοιτάει μόνο προς τα πίσω. Κοιτάει και μπροστά.

Δεν είναι μαυρόασπρα. Έχουν το χρώμα της ζωής. Είναι κομμάτι από τη ζωή μας.

Κι έτσι γιορτάζουμε πλέον τη Διεθνή Ημέρα των Μουσείων στην Ελλάδα.

Πολιτισμός και τουρισμός

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

Πρόθεσή μου είναι να παρουσιάσω κάποιες σκέψεις για τη σχέση πολιτισμού και τουρισμού. Η συμπόρευση του τουρισμού με τον πολιτισμό είναι πολύ παλιά και ανάγεται στο μεγάλο ενδιαφέρον των ανθρώπων:

- για το πολιτιστικό τους παρελθόν,

- για τον ιδιαίτερο πολιτισμό ενός άλλου τόπου,
- για τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία.

Ο πολιτισμός παραδοσιακά παρακινεί πολύ κόσμο να ταξιδέψει, ωστόσο θα πρέπει να διακρίνουμε τον πολιτιστικό τουρισμό, δηλαδή τα εξειδικευμένα πολιτιστικά ταξίδια, από άλλης μορφής ταξίδια που γίνονται για άλλο σκοπό, αλλά περιλαμβάνουν και κάποια πολιτιστική δραστηριότητα. Κάθε χρόνο επισκέπτονται, π.χ., την Κνωσό περί τις 700.000 άτομα από όλον τον κόσμο. Ωστόσο, δεν αποτελούν πολιτιστικούς τουρίστες, αφού ο κύριος σκοπός του ταξιδιού για τους περισσότερους απ' αυτούς ήταν άλλος, π.χ. παραθερισμός ή συμμετοχή σε συνέδριο.

Πώς ορίζεται, λοιπόν, ο πολιτιστικός τουρισμός; Ως πολιτιστικός τουρισμός νοούνται όλα τα τουριστικά ταξίδια που έχουν ως κύριο σκοπό την άσκηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Η αγορά για πολιτιστικό τουρισμό είναι μεγάλη. Το 2005 πραγματοποιήθηκαν περί τα 65 εκ. διεθνή πολιτιστικά ταξίδια από Ευρωπαίους, με τη συνολική δαπάνη τους να υπερβαίνει τα 60 δισ. ευρώ. Οι πολιτιστικοί τουρίστες στην Ευρώπη προέρχονται κυρίως από τη Γερμανία, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία και Ολλανδία (πηγή: PRC-THR-MRB 2007).

Δύο είναι οι βασικές αγορές πολιτιστικού τουρισμού:

- ταξίδια μελέτης (study tours ή Studienreisen) ως εμπειρία μάθησης,
- ταξίδια τέχνης ως ψυχαγωγική εμπειρία.

Τα ταξίδια μελέτης είναι περιηγητικά ταξίδια για τη σε βάθος γνωριμία με την πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου (π.χ. μνημεία, ιστορικές πόλεις και άλλες σημαντικές τοποθεσίες, χώροι λατρείας, μουσεία, αναπαραστάσεις παλιών πολιτισμών ή του παραδοσιακού τρόπου ζωής κ.ο.κ.). Τα ταξίδια με εκπαιδευτικό κίνητρο διαδραμάτιζαν σημαντικό ρόλο κατά την πρώτη περίοδο του μαζικού τουρισμού, ενώ τις τελευταίες δεκαετίες υπάρχει σαφής μετατόπιση των Ευρωπαίων τουριστών από την επιμόρφωση προς την ψυχαγωγία και την ψυχαγωγική εκπαίδευση («edu-tainment»). Έτσι, τα ταξίδια μελέτης μετεξελίχθηκαν από προϊόν μαζικής κατανάλωσης, που αφορούσε την πλειοψηφία των τουριστών, σε προϊόν ειδικού ενδιαφέροντος.

Με το που αποτέλεσαν παρελθόν οι κλασικές σπουδές στα ευρωπαϊκά σχολεία, άρχισε να φθίνει το ενδιαφέρον των τουριστών για ταξίδια μελέτης στην Ελλάδα.

Χάρη στο μοναδικό πλούτο της σε ιστορικά μνημεία και μουσεία, η Ελλάδα αποτελεί έναν από τους κύριους προορισμούς για ταξίδια μελέτης διεθνώς. Διαθέτει ικανοποιητικό μερίδιο αγοράς (της τάξης του 3-4%), το οποίο όμως ακολούθησε πτωτική πορεία τα τελευταία χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι πελάτες της Studiosus (του μεγαλύτερου ειδικευμένου σε ταξίδια μελέτης tour operator της Ευρώπης) που επιλέγουν Ελλάδα

μειώθηκαν περίπου στους μισούς την τελευταία δεκαετία.

Είναι αναγκαίο να γίνουν σημαντικές βελτιώσεις ως προς τις υποδομές και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, προκειμένου να αυξηθούν τα ταξίδια μελέτης προς τη χώρα μας. Μεταξύ άλλων, απαιτείται:

- ανάδειξη διαδρομών και εμπειριών πολιτιστικού ενδιαφέροντος (χάρτες, περιγραφές),
- μια πιο συναρπαστική αφήγηση του παρελθόντος (βλ. Storytelling),
- καλύτερη ερμηνευτική σήμανση,
- φιλικότερο ωράριο λειτουργίας σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους (προς τιμήν του ο νέος Υπουργός κ. Αντώνης Σαμαράς έλυσε φέτος για πρώτη φορά εγκαίρως το θέμα των απαραίτητων φυλάκων για το διευρυμένο ωράριο λειτουργίας των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων).

Ο δεύτερος πυλώνας του πολιτιστικού τουρισμού είναι τα ταξίδια τέχνης. Πρόκειται για ταξίδια που γίνονται με σκοπό:

- την παρακολούθηση καλλιτεχνικών παραστάσεων (όπερα, θέατρο, μπαλέτο, χορός, συναυλίες, μιούζικαλ κ.λπ.),
- την επίσκεψη εικαστικών εκθέσεων (ζωγραφικής, γλυπτικής κ.λπ.),
- τη συμμετοχή σε φεστιβάλ που αποτελούνται από μια σειρά παραστάσεων και εκθέσεων.

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα ευρωπαϊκών προορισμών που ανέπτυξαν αυτή τη μορφή τουρισμού με εξαιρετικό τρόπο. Τα μεγάλα φεστιβάλ της Ευρώπης π.χ., όπως αυτά της Βερόνας και του Ζάλτσμπουργκ, προσελκύουν εκατοντάδες χιλιάδες τουρίστες ετησίως και εξασφαλίζουν πολλά έσοδα, καθώς και θέσεις απασχόλησης χάρη στον πολιτισμό. Το Φεστιβάλ του Ζάλτσμπουργκ π.χ. συνεισφέρει στην τοπική οικονομία 2.000 θέσεις εργασίας και ετήσιο εισόδημα ύψους 100 εκ. ευρώ. Αλλά και μικρότερα φεστιβάλ με χιλιάδες επισκέπτες ετησίως μάς δείχνουν ότι με επαγγελματισμό, σωστό σχεδιασμό και κατανόηση της διεθνούς αγοράς για ταξίδια τέχνης μπορούμε να αξιοποιήσουμε την αναπτυξιακή δυναμική του πολιτισμού.

Το Ελληνικό Φεστιβάλ αποτελεί εδώ και δεκαετίες τη μεγάλη χαμένη ευκαιρία του πολιτιστικού τουρισμού στη χώρα μας, παρότι πληρούνται βασικές προϋποθέσεις για να προσελκύσουμε μεγάλο αριθμό επισκεπτών σε αυτό το φεστιβάλ:

- δύο εξαιρετικά θέατρα (Ηρώδειο, Επίδαυρος),
- ένας εξαιρετικός πλούτος αρχαιοελληνικής καλλιτεχνικής δημιουργίας – σημείο αναφοράς για την παγκόσμια τέχνη, και
- πολύ σημαντική νεοελληνική καλλιτεχνική δημιουργία.

Ενώ υπάρχει π.χ. ένα διεθνές κοινό για ελληνική μουσική, δεν προσφέρουμε έναν πειστικό λόγο να μας επισκεφτεί. Έτσι, παρότι το Ελληνικό Φεστιβάλ ιδρύθηκε για τουριστικό σκοπό, ουδέποτε κα-

τάφερε τις τελευταίες πέντε δεκαετίες να προσελκύσει αξιόλογο αριθμό τουριστών. Με τον τρόπο που λειτουργεί, δηλαδή με τη μεγάλη καθυστέρηση στον προγραμματισμό, με το πώς είναι δομημένο το πρόγραμμα και με την απουσία έγκαιρης προπώλησης εισιτηρίων, δεν είναι διόλου ελκυστικό για τον ξένο φιλότεχνο και για τον οργανωμένο πολιτιστικό τουρισμό. Το πρόγραμμα δεν περιέχει μια συγκροτημένη παρουσίαση της ελληνικής τέχνης για το διεθνές κοινό, με αποτέλεσμα το Ελληνικό Φεστιβάλ να απευθύνεται αποκλειστικά στο αθηναϊκό κοινό.

Όπως έχει δείξει η εμπειρία ακόμη και επαρχιακών φεστιβάλ της Ευρώπης, οι οργανωτικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των ταξιδιών τέχνης στην Ελλάδα είναι οι εξής:

- έγκαιρος προγραμματισμός εκδηλώσεων,
- πιο ελκυστικό πρόγραμμα εκδηλώσεων,
- ανάδειξη της σύγχρονης ελληνικής δημιουργίας,
- διεθνής προβολή,
- συνεργασία με ειδικευμένους tour operators,
- ηλεκτρονική προπώληση εισιτηρίων.

Κοντολογίς, ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί μια μεγάλη και εξόχως ελκυστική αγορά. Στην Ελλάδα διαθέτουμε ιδανικές συνθήκες για να αναπτύξουμε τον πολιτιστικό τουρισμό:

- μοναδικό αρχαιολογικό και μνημειακό πλούτο,
- συναρπαστική ιστορία,
- εξαιρετική σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία.

Ωστόσο, στην Ελλάδα ελάχιστα αξιοποιήθηκε η αναπτυξιακή δυναμική του πολιτισμού για εξασφάλιση εισοδήματος, δημιουργία θέσεων εργασίας και ενίσχυση της περιφέρειας.

Σε ό,τι αφορά τα μουσεία και τα μνημεία, ο σχεδιασμός θα πρέπει να ξεκινά από την απάντηση στο ερώτημα: ποιοι είναι οι χρήστες ενός μουσείου ή ιστορικού μνημείου; Συνήθως είναι τα σχολεία, οι κάτοικοι κάθε περιοχής, καθώς και οι τουρίστες.

Θα πρέπει να ξεπεραστεί το έλλειμμα ως προς τον τρόπο που προβάλλουμε στον σημερινό τουρίστα –τον σύγχρονο καταναλωτή– την πολιτιστική μας κληρονομιά και να βρούμε έναν διαφορετικό τρόπο να αφηγηθούμε το παρελθόν μας. Δεν αρκεί να παρουσιάσουμε ένα αρχαιολογικό εύρημα, αλλά να αναβιώσουμε την εποχή, τις κοινωνικές συνθήκες και συγκρούσεις, τον τρόπο ζωής και την καθημερινότητα εκείνων των ανθρώπων.

Η τεχνολογία επιτρέπει την αναπαράσταση του παρελθόντος και τη βιωματική αφήγηση της ιστορίας και του πολιτισμού. Βεβαίως, τα τελευταία χρόνια έγιναν σημαντικές επενδύσεις σε μερικά μουσεία και μνημεία με νέες κατασκευές, ανακαινίσεις και επεκτάσεις. Αυτό όμως δεν αρκεί. Σε μια ανταγωνιστική αγορά πρέπει πάντοτε να λαμβάνουμε υπόψη:

- τι επιθυμεί ο καταναλωτής,
- τι προσφέρουν οι ανταγωνιστικοί προορισμοί.

Συνέδρια και Ημερίδες

Ετήσιο Συνέδριο της Διεθνούς Επιτροπής για τα Μουσεία Πόλεων (CAMOC-ICOM)

ΜΑΡΛΕΝ ΜΟΥΛΙΟΥ

Το Ετήσιο Συνέδριο της Διεθνούς Επιτροπής για τα Μουσεία Πόλεων πραγματοποιήθηκε, από 28-30 Σεπτεμβρίου 2009, στην Κωνσταντινούπολη, η οποία έχει ανακηρυχθεί Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2010. Οι εργασίες έλαβαν χώρα στο Pera Museum, ένα νέο μουσείο που ιδρύθηκε το 2005 στην ομώνυμη συνοικία της πόλης. Διοργανώτρια του συνεδρίου ήταν η Suay Aksoy, Διευθύντρια Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Μουσείων για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2010.

Το φετινό, τέταρτο κατά σειρά από τη σύστασή του, συνέδριο του CAMOC απευθυνόταν, όπως και τα προηγούμενα της Βοστώνης, Βιέννης και Σεούλ, σε επαγγελματίες μουσειών, πολεοδόμους, αρχιτέκτονες, ιστορικούς αλλά και σ' όλους όσους ενδιαφέρονται για την αστική ζωή και τις προκλήσεις της στο παρελθόν, παρόν και μέλλον. Με συνεχώς αυξανόμενο τον αριθμό μελών του CAMOC, το φετινό συνέδριο φιλοξένησε 114 συνέδρους από 23 χώρες, κυρίως από Ρωσία, ΗΠΑ, Μ. Βρετανία, Αυστραλία, Γερμανία (γεγονός που σχετίζεται και με την αναλογική εκπροσώπηση των χωρών αυτών στον κατάλογο των μελών της Επιτροπής) και Τουρκία (διοργανώτρια χώρα), αλλά και από άλλες πιο μακρινές χώρες, όπως η Ουρουγουάη, Βραζιλία, Ουζμπεκιστάν, Κίνα, Ιαπωνία.

Ως κεντρικό θέμα του συνεδρίου ορίστηκε η αποτύπωση της αστικής ιστορίας στη σημερινή ηλεκτρονική εποχή (Collecting urban history in the electronic age), με τους παρακάτω επιμέρους άξονες αναφοράς:

- Οι τάσεις και προκλήσεις για τη συγκρότηση συλλογών που θα απαθανατίζουν την «προσωπογραφία» της κάθε πόλης και θα απηχούν τις σχέσεις εθνικής και τοπικής ιστορίας.
- Ο ρόλος των νέων μέσων, κυρίως του διαδικτύου, στην αποτύπωση της ταυτότητας της πόλης.
- Η ενθάρρυνση διαφορετικών πολιτιστικών ομάδων για ενεργή συμμετοχή στη συλλογή ιστοριών και αντικειμένων που συνδέονται με την πόλη, με δεδομένη μάλιστα την πολυπολιτισμικότητα των σύγχρονων μεγαλουπόλεων.
- Ο ρόλος των μουσείων πόλεων στο συνολικό πολεοδομικό

(ανασχεδιασμό αστικών κέντρων και περιαστικών περιοχών.

Τις δύο πρώτες ημέρες εξετάστηκαν πέντε συνολικά ενότητες, ενώ η τρίτη αφιερώθηκε σε επισκέψεις μουσειών, μνημείων και πολιτιστικών χώρων, καθώς και σε εκδηλώσεις κοινωνικού χαρακτήρα. Η εισαγωγική ενότητα περιλάμβανε εισηγήσεις από τη διοργανώτρια του συνεδρίου κ. S. Aksoy, τη δυναμική Ρωσίδα Πρόεδρο της Επιτροπής κ. G. Vedernikova και τον εξαιρετικά δραστήριο Γραμματέα κ. I. Jones, καθώς και κεντρικές ομιλίες από τον κ. I. Tekeli, καθηγητή Πολεοδομικού Σχεδιασμού και επ. μέλος της Τουρκικής Ακαδημίας Επιστημών, τον κ. R. Macdonald, επ. διευθυντή του Μουσείου της πόλης της Νέας Υόρκης, ο οποίος έκανε μια συνοπτική επισκόπηση του ιστορικού της δημιουργίας του CAMOC. Βασικός ομιλητής ήταν επίσης ο νομπελίστας Τούρκος λογοτέχνης O. Pamuk, ο οποίος μέσω βίντεο ανέπτυξε με γλαφυρό τρόπο στους συνέδρους το όραμά του για τη δημιουργία ενός πρωτότυπου μουσείου, του «Μουσείου Αθωότητας». Το μουσείο αυτό θα εγκαινιαστεί το 2010 στην Κωνσταντινούπολη, θα φέρει τον τίτλο του ομώνυμου τελευταίου βιβλίου του και θα μιλά για την ιστορία της Πόλης μέσα από την ιστορία μιας φανταστικής οικογένειας που έζησε στη γειτονιά του Πέραν στις δεκαετίες 1970 και 1980.

Οι επόμενες συνεδρίες, με είκοσι συνολικά ανακοινώσεις, έδωσαν τη δυνατότητα να παρουσιαστούν εκθέσεις, προγράμματα προσέγγισης, πρωτότυπες συλλεκτικές δράσεις υλικών και άυλων πολιτιστικών αγαθών, καθώς και ερευνητικές προσπάθειες μέσω νέων τεχνολογιών από διάφορα μουσεία και πόλεις του κόσμου (π.χ. Θεσσαλονίκη, Σόφια, Κοπεγχάγη, Κωνσταντινούπολη, Νέα Ορλεάνη, Στουτγάρδη, Κρακοβία, Μόσχα, Γκέτεμποργκ, Σάο Πάολο, Μελβούρνη, κ.ά.). Παρουσιάστηκε επίσης το όραμα του CAMOC για τη δημιουργία ενός «Εικονικού Μουσείου Πόλης», πρόγραμμα που έχει αναλάβει να υλοποιήσει από κοινού με την Επιτροπή ο Chet Orloff, ιστορικός και πολεοδόμος, διδάσκων στο Πανεπιστήμιο του Πόρτλαντ, ΗΠΑ. Στο πρόγραμμα του συνεδρίου η Ελλάδα εκπροσωπήθηκε από:

- τη διευθύντρια του Ευρωπαϊκού Κέντρου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων και επ. διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού κ. Αναστασία Τούρτα και τον αρχιτέκτονα του Μουσείου κ. Νικόλαο Βρανίκα, οι οποίοι παρουσίασαν το πρόγραμμα έκθεσης του Μουσείου της πόλης της Θεσσαλονίκης στον Λευκό Πύργο,
- την υπογράφουσα, αρχαιολόγο-μουσειολόγο της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του ΥΠ.ΠΟ, που ανέπτυξε ένα μοντέλο βέλτιστου σχεδιασμού και αξιολόγησης ιστοσελίδων για τα μουσεία πόλεων με τον συγκεκριμένο ιδεών από τα πεδία της τεχνολογίας, των αστικών σπουδών, της κοινωνιολογίας και της μουσειολογίας,
- την καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ελένη Εμμανουήλ-Φεσσά, η οποία παρουσίασε μια σύντομη επισκόπηση της

πολεοδομικής εξέλιξης της Αθήνας από το 1945 έως το 2004, τον κ. Α. Βογιατζή, Πρόεδρο του Δ.Σ. του Μουσείου της Πόλεως των Αθηνών, ο οποίος, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του ως Ταμιά του Διοικητικού Συμβουλίου του CAMOC, ενημέρωσε του συνέδρους για τα οικονομικά της Επιτροπής. Η έκδοση των Πρακτικών του συνεδρίου της Κωνσταντινούπολης αποτελεί έναν από τους επόμενους στόχους της Επιτροπής, η οποία έχει αποδείξει εμπράκτως ότι η άμεση δημοσίευση των επιστημονικών μελετών που ανακοινώνονται στις ετήσιες συναντήσεις της αποτελεί μια από τις βασικές προτεραιότητές της για την περαιτέρω στήριξη και ανάδειξη ενός νέου μουσειακού τομέα (Μουσεία πόλεων), ο οποίος τα τελευταία χρόνια βρίσκεται διεθνώς στο προσκήνιο του ενδιαφέροντος. Έχουν ήδη προγραμματιστεί οι συναντήσεις της Επιτροπής για το 2010 (Σαγκάη) και το 2011 (Κούβα).

Ημερίδα ICOM - CECA

ΑΜΑΛΙΑ ΤΣΙΤΟΥΡΗ

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM διοργάνωσε στις 26 Ιουνίου, για δεύτερη συνεχή χρονιά, ημερίδα με τίτλο «Εκπαιδευτικές δράσεις για την πολιτιστική κληρονομιά και το περιβάλλον 2008-9», στο πλαίσιο των συναντήσεων εργασίας της ελληνικής ομάδας ICOM-CECA (Committee for Education and Cultural Action). Η επιτυχία της περσινής διοργάνωσης, καθώς και το πάγιο αίτημα για ενημέρωση και ανταλλαγή προβληματισμών και απόψεων πάνω σε ευρύτερα ζητήματα της μουσειακής εκπαίδευσης οδήγησαν στην επανάληψη –και γιατί όχι στην καθιέρωση σε ετήσια βάση– αυτής της πρωτοβουλίας του Ελληνικού Τμήματος του ICOM. Στόχος της συνάντησης, την οποία παρακολούθησαν 150 περίπου άτομα, υπήρξε η δημιουργική συνεύρεση εργαζόμενων σε μουσεία ή άλλους πολιτιστικούς φορείς, εκπροσώπων της εκπαιδευτικής κοινότητας, πανεπιστημιακών και γενικότερα ατόμων που δραστηριοποιούνται στον χώρο της μουσειακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Αντικείμενο της ημερίδας, και συγχρόνως αφετηρία για συζητήσεις θεωρητικού ή τεχνικού χαρακτήρα, αποτέλεσε η παρουσίαση επιλεγμένων εκπαιδευτικών εφαρμογών για την πολιτιστική κληρονομιά και το φυσικό περιβάλλον που υλοποιήθηκαν κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008-9, τόσο στην Αθήνα όσο και στην περιφέρεια. Στην ημερίδα παρουσιάστηκαν 29 εισηγήσεις από ποικίλους φορείς, ανάμεσά τους δημόσια, ιδιωτικά και δημοτικά μουσεία κάθε κατηγορίας, κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, πολιτιστικά ιδρύματα τραπεζών, πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.

Οι εισηγήσεις της ημερίδας οργανώθηκαν στις παρακάτω 5 ενότητες, με βάση το θεματικό τους περιεχόμενο: 1. Μουσεία και Συλλογές Τέχνης, 2. Νεοελληνική Κληρονομιά, 3. Περιβάλλον και

Πολιτισμός 4. Αρχαίος και Βυζαντινός Κόσμος, 5. Άλλες Εκπαιδευτικές Δράσεις. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάστηκε ένα πλούσιο ψηφιδωτό δράσεων –νέα εκπαιδευτικά προγράμματα, έντυπα, εκπαιδευτικοί φάκελοι, πολυμεσικές εφαρμογές, εκπαιδευτικές ιστοσελίδες, σεμινάρια επιμόρφωσης εκπαιδευτικών– που είχαν ως αποδέκτες τους παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας, οικογένειες, άτομα της τρίτης ηλικίας, ομάδες ΑμεΑ ή άλλες κατηγορίες του «κοινωνικού αποκλεισμού», όπως οι φυλακισμένοι και οι νοσηλευόμενοι.

Οι εφαρμογές που παρουσιάστηκαν –κάποιες από τις οποίες διακρίνονται για τον ιδιαίτερα επεξεργασμένο αλλά και καινοτόμο χαρακτήρα τους– κατέδειξαν ορισμένες τάσεις στον ελληνικό μουσειοπαιδαγωγικό χάρτη, όπως οι συνθετικές και πολυεπίπεδες ερμηνευτικές προσεγγίσεις, η σύνδεση του χθες με το σήμερα, η διαθεματική προσέγγιση του υλικού πολιτισμού, η εκπαιδευτική αξιοποίηση «παραγνωρισμένων» κατηγοριών μνημείων, όπως τα βιομηχανικά κτήρια, η έμφαση στη χρήση νέων τεχνολογιών, η διάθεση για ποικίλες συνεργατικές δράσεις. Μέσα από τις συζητήσεις που ακολούθησαν έγινε ακόμη φανερό ότι την κοινότητα των επαγγελματιών της μουσειακής εκπαίδευσης απασχολούν ζητήματα όπως η συστηματική και ουσιαστική αξιολόγηση των δράσεων που εκπονούνται, η καλύτερη συνεργασία αλλά και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για τη δημιουργία αυτόνομων εκπαιδευτικών προγραμμάτων στο μουσείο, η φιλοσοφία, οι στόχοι και η μεθοδολογία των δράσεων, η βιωσιμότητα και ο πολλαπλασιασμός των εφαρμογών που σχεδιάζονται, σε συνάρτηση, βέβαια, με τα σημαντικά θεσμικά και οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο πολιτισμός και η εκπαίδευση μέσα από αυτόν.

Οι εισηγήσεις της ημερίδας, που φιλοξενήθηκε στο αμφιθέατρο του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, πλαισιώθηκαν από προβολές πολυμεσικών εφαρμογών, καθώς και από μια μικρή έκθεση που περιλάμβανε πόστερ, βιβλία, ενημερωτικά έντυπα, εκπαιδευτικούς φακέλους και μουσειοσκευές.

Αξίζει, τέλος, να αναφερθεί ότι, όπως και στην περσινή διοργάνωση, διακινήθηκε σύντομο ερωτηματολόγιο για την αξιολόγηση της ημερίδας. Από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων προέκυψαν ιδιαίτερα θετικά σχόλια για τη διοργάνωση, κυρίως όμως ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις και αιτήματα, ορισμένα από τα οποία έχουν ήδη συμπεριληφθεί στον σχεδιασμό των δράσεων της ομάδας εργασίας ICOM- CECA για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν ενισχυθεί οι δίαυλοι επικοινωνίας και αλληλοενημέρωσης με το CECA Europe, έχει δρομολογηθεί η διοργάνωση δύο ημερίδων σε συνεργασία με το ΥΠΕΠΘ, ενώ ολοκληρώνεται και η επεξεργασία των ηλεκτρονικών πρακτικών της φετινής ημερίδας. Τα ηλεκτρονικά πρακτικά της ημερίδας, καθώς και οι αγγλικές περιλήψεις των εισηγήσεων θα δημοσιευθούν στην ιστοσελίδα του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.

24η Γενική Συνέλευση του ICOM και 72η Συνεδρίαση της Συμβουλευτικής Επιτροπής

ΣΟΥΖΑΝΑ ΧΟΥΛΙΑ

Με τη συμμετοχή της πλειονότητας των κρατών-μελών του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM), καθώς και εκπροσώπων των Διεθνών Επιτροπών πραγματοποιήθηκαν στο Παρίσι, στο Μέγαρο της UNESCO, από 9 έως 11 Ιουνίου 2009, η 24η ετήσια Γενική Συνέλευση και η 72η Συνεδρίαση της Συμβουλευτικής Επιτροπής του ICOM.

Στην εναρκτήρια ομιλία της, η Πρόεδρος του ICOM κ. Alissandra Cummins έκανε μια γενική ενημέρωση σχετικά με την πορεία του Συμβουλίου και τις προ-

σπάθειες που καταβάλλονται για να ενδυναμωθεί η παρουσία του στη διεθνή σκηνή και να είναι περισσότερο εποικοδομητική και αποδοτική. Επίσης, έκανε μια γενική ενημέρωση γύρω από τη διοικητική αναδιοργάνωση που επιχειρείται στο ICOM μετά την τοποθέτηση ως Γενικού Διευθυντή του κ. Julien Anfruns και τη χάραξη από αυτόν της οικονομικής πολιτικής σε σχέση με τη διαχείριση των εσόδων από τις συνδρομές. Ο ίδιος, στην εισήγησή του, ανέλυσε τα βασικά σημεία της πολιτικής του και διατύπωσε σκέψεις και προβληματισμούς για την εν γένει πορεία του ICOM όσον αφορά στο οικονομικό σκέλος.

Τη Συμβουλευτική Επιτροπή απασχόλησαν διάφορα θέματα που έτυχαν ιδιαίτερης προσοχής. Ένα από αυτά αφορούσε σε προβληματισμούς γύρω από τις επιδράσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στα μουσεία. Ένα άλλο θέμα ήταν η ενημέρωση για την πορεία της προετοιμασίας του 22ου Παγκόσμιου Συνεδρίου του ICOM, που θα πραγματοποιηθεί στη Σαγκάη τον Νοέμβριο του 2010. Το γενικό θέμα του Συνεδρίου «Museums for Social Harmony» θα είναι και το θέμα της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων για το 2010. Τέλος, οι τρεις υποψήφιες χώρες για τη φιλοξενία του 23ου Παγκόσμιου Συνεδρίου του ICOM το 2013 –Βραζιλία, Ιταλία και Ρωσία– έκαναν τις τελικές παρουσιάσεις των προγραμμάτων τους. Η Βραζιλία πρότεινε την πραγματοποίηση του Συνεδρίου στο Ρίο ντε Τζανέιρο, με θέμα «Μνήμη+Δημιουργία = Κοινωνική Αλλαγή», η Ιταλία, στο Μιλάνο, με θέμα «Μουσεία και πολιτιστικά τοπία», και η Ρωσία, στη Μόσχα, με θέμα «Ο ρόλος των Μουσείων στη διαφύλαξη της πολιτιστικής πολυμορφίας και την ανάπτυξη του διαπολιτισμικού διαλόγου». Ακολούθησε μουσική ψηφοφορία, η οποία για πρώτη φορά πραγματοποιήθηκε με ηλεκτρονικό τρόπο. Επελέγη κατά πλειοψηφία η πραγματοποίηση του Συνεδρίου στη Βραζιλία.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.icom.museum.

Νέα Μουσεία και Επανεκθέσεις

Νέα αρχαιολογικά μουσεία και επαναλειτουργία παλαιών το έτος 2009

Το 2009 ξεκίνησαν τη λειτουργία τους τα ακόλουθα νέα μουσεία:

- Νέο Μουσείο Ακρόπολης
- Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών
- Αρχαιολογικό Μουσείο Μεσσηνίας
- Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης
- Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Πέλλας
- Αρχαιολογικό Μουσείο Καλύμνου
- Αρχαιολογικό Μουσείο Νισύρου-Γιαννίδειος Εστία

Ξεκίνησαν τη λειτουργία τους οι εκθέσεις της Προϊστορικής και της Επιγραφικής Συλλογής του Αρχαιολογικού Μουσείου Ρόδου.

Επαναλειτουργήσαν, μετά από διακοπή πολλών ετών, τα ακόλουθα μουσεία:

- Αρχαιολογικό Μουσείο Βραυρώνας
- Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου
- Αρχαιολογικό Μουσείο Ναυπλίου
- Αρχαιολογικό Μουσείο Χαιρώνειας

Ολοκλήρωσαν πλήρως τις επανεκθέσεις τους, με την οργάνωση μόνιμων εκθέσεων επιμέρους συλλογών, τα ακόλουθα μουσεία:

- Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο:
Εκθέσεις συλλογής έργων μικροτεχνίας, Κυπριακής συλλογής αρχαιοτήτων και Συλλογής Σερπιέρη-Βλαστού
- Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο:
Έκθεση μεταβυζαντινών συλλογών «Από το Βυζάντιο στη νεώτερη εποχή»

Το νέο Μουσείο της Ακρόπολης

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΥ

Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης είναι άμεσα συνυφασμένο με τον αρχαιολογικό χώρο του λόφου της Ακρόπολης και των κλιτύων του. Βρίσκεται σε απόσταση 300 μ., σε ευθεία γραμμή

Η είσοδος του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης.

από τον Παρθενώνα, επάνω στον αρχαίο δρόμο που οδηγούσε στον ιερό βράχο κατά τους κλασικούς χρόνους.

Για την κατασκευή του (αφού προηγήθηκαν τρεις άγονοι αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί) έγινε διεθνής διαγωνισμός που προέβλεπε την ενσωμάτωση στο μουσείο των αρχαίων κτηριακών καταλοίπων που έφερε στο φως η ανασκαφή του οικοπέδου Μακρυγιάννη, την αξιοποίηση του φυσικού φωτός και την εξασφάλιση ισόρροπης σχέσης ανάμεσα στην αρχιτεκτονική του μουσείου και τα μνημεία της Ακρόπολης. Αποκορύφωμα των προϋποθέσεων ήταν η αναγκαιότητα της έκθεσης των γλυπτών του Παρθενώνα σε όλη τους την πληρότητα, με ανοιχτή πάντα τη δυνατότητα ενσωμάτωσης εκείνων που σήμερα βρίσκονται σε μουσεία του εξωτερικού (Βρετανικό, Λούβρο κ.α.). Το αποτέλεσμα του διαγωνισμού κρίθηκε το 2001 από Διεθνή Επιτροπή Αξιολόγησης και το πρώτο βραβείο απέσπασαν οι αρχιτέκτονες Bernard Tschumi και Μιχάλης Φωτιάδης, στα προπλάσματα των οποίων βασίστηκε η κατασκευή του Νέου Μουσείου, μεταξύ των ετών 2005 και 2007, με την ευθύνη των αρμόδιων Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού και του ΟΑΝΜΑ. Στις 20 Ιουνίου 2009 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης που καλύπτει ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, από τη μυκηναϊκή περίοδο έως τη ρωμαϊκή και παλαιοχριστιανική. Οι πύλες του νέου μουσείου άνοιξαν για το κοινό στις 21 Ιουνίου 2009.

Το οικοδόμημα διαθέτει χώρους συνολικού εμβαδού 25.000 τ.μ., από τα οποία πλέον των 14.000 τ.μ. είναι εκθεσιακοί χώροι, καταμετρημένοι σε τέσσερα επίπεδα. Σε αυτά παρουσιάζονται οι αρχαιότητες που αποκαλύφθηκαν στην κορυφή και στις πλαγιές του λόφου, ο γλυπτός διάκοσμος των μνημείων της Ακρόπολης και τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα της ανασκαφής στο οικόπεδο Μακρυγιάννη. Το μουσείο κατασκευάστηκε για να αντικαταστήσει το παλιό μουσείο που βρίσκεται επάνω στον βράχο, κτίσμα του 1874, που είχε περιορισμένο χώρο και δεν είχε τη δυνατότητα έκθεσης όλων των ευρημάτων που σταδιακά αυξάνονταν. Τον κύριο κορμό της έκθεσης αποτελούν τα εκθέματα του παλαιού μουσείου που μεταφέρθηκαν στο νέο κτήριο, καθώς και έργα από την Ακρόπολη και τις πλαγιές της, που παραχωρήθηκαν από άλλα Μουσεία της Αθήνας όπου φυλάσσονταν ως τώρα, από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Επιγραφικό Μουσείο και το Νομισματικό Μουσείο.

Στη βάση του Μουσείου έχουν διατηρηθεί τα κτηριακά κατάλοιπα μιας αρχαίας συνοικίας που αποκαλύφθηκε στα νότια της Ακρόπολης και είχε μακράιωνη διάρκεια ζωής (περίπου από το 3.000 π.Χ. έως τον 12 αι. μ.Χ.) Σήμερα είναι ορατά, στο προαύλιο του Μουσείου, ελεύθερα και μέσα από γυάλινα δάπεδα, καθώς και κάτω από το γυάλινο δάπεδο της ισόγειας αίθουσας. Η πρόσβαση των επισκεπτών στις αρχαιότητες θα

είναι δυνατή από την επόμενη χρονιά, μετά τη συντήρηση των κτηρίων και τη διαμόρφωση ειδικών διαδρομών. Εδώ θα εκθεθούν και αξιολογικά ευρήματα της ανασκαφής αυτής, καθώς και εκείνης που έγινε πριν από την κατασκευή του σταθμού του Μετρό «Ακρόπολις».

Στην επικλινή πρόσβαση του ισογείου εκτίθενται αντιπροσωπευτικά ευρήματα (γλυπτά, αγγεία, επιγραφές κ.ά.) που αποτελούν μαρτυρίες της ιστορίας του οικισμού που αναπτύχθηκε γύρω από την Ακρόπολη, ήδη από τα νεολιθικά χρόνια και κατά τη διάρκεια των αιώνων έως την ύστατη αρχαιότητα. Τα σπουδαιότερα από αυτά ήταν αφιερώματα στα ιερά που υπήρχαν στις πλαγιές του λόφου, όπως το ιερό του Ασκληπιού, του Διονύσου και της Νύμφης στη νότια πλαγιά, και τα μικρότερα ιερά του Πανός, του Απόλλωνα και της Αφροδίτης, στη βόρεια.

Στο ανατολικό και νότιο τμήμα του πρώτου επιπέδου παρουσιάζεται η ιστορία του μεγάλου ιερού της Αθηνάς στους αρχαϊκούς χρόνους (6ος αι. π.Χ.) έως την καταστροφή του από τους Πέρσες το 480 π.Χ. Κύρια εκθέματα είναι τα γλυπτά που κοσμούσαν δύο μεγάλους ναούς, ιδρυμένους στις θέσεις που αργότερα χτίστηκαν ο Παρθενώνας και το Ερέχθειο. Τα μνημεία αυτά η έρευνα τα έχει συνδέσει με ιστορικά πρόσωπα, όπως ο Πεισίστρατος και ο Κλεισθένης και με πολιτειακά συστήματα της αρχαίας Αθήνας, όπως η Τυραννίδα και η Δημοκρατία. Έργα όπως οι αρχαϊκές Κόρες, οι ιππείς και άλλα αγάλματα, αφιερώματα των αριστοκρατών αλλά και απλών βιοτεχνών, φιλοτεχνημένα ενίοτε από επώνυμους καλλιτέχνες, παρουσιάζονται σήμερα στον επισκέπτη περίοπτα, όπως και στα αρχαία χρόνια, όταν ήταν στημένα στις ενεπίγραφες βάσεις τους, σε υπαίθριους χώρους του ιερού. Πρόκειται για ευρήματα των ανασκαφών του 19ου αιώνα στην Ακρόπολη, που εκτίθενται σε ολοκληρωμένη μορφή, μετά από έρευνα και αποκατάσταση από αρχαιολόγους και συντηρητές. Σε προθήκες εκτίθενται, με θεματική ή χρονολογική σχέση, τμήματα γλυπτών, πήλινα αγγεία, ειδώλια και ανάγλυφα, καθώς και χάλκινα έργα μικροτεχνίας. Η έκθεση της αρχαϊκής αίθουσας κλείνει με τα έργα του αυστηρού ρυθμού, της εποχής που προετοίμασε την εμφάνιση του κλασικού ύφους στην ελληνική τέχνη.

Αφήνοντας το δεύτερο επίπεδο, όπου φιλοξενούνται υποδομές του Μουσείου, η πορεία της έκθεσης συνεχίζεται με άνοδο του επισκέπτη στο τρίτο επίπεδο, όπου εκτίθενται σε πλήρη ανάπτυξη οι τρεις ενότητες του γλυπτού διακόσμου του Παρθενώνα. Εδώ η έκθεση αποτελεί συνδυασμό των αυθεντικών γλυπτών με πιστά γύψινα αντίγραφα όλων των άλλων τμημάτων τους, που βρίσκονται σε μουσεία και συλλογές του εξωτερικού (Βρετανικό Μουσείο, Λούβρο κ.α.). Η κατεξοχήν κλασική δημιουργία του Χρυσού Αιώνα, η ζωφόρος με την πομπή των Παναθηναίων, έργο του Φειδία και των συνεργατών του, είναι

τοποθετημένη γύρω από τον πυρήνα του σύγχρονου κτηρίου του Μουσείου, ώστε να θεάται όπως περίπου στο μνημείο, αλλά στο ύψος του ματιού του επισκέπτη. Οι μετόπες, ανάγλυφες πλάκες που εικονίζουν μυθικές μάχες, έχουν τοποθετηθεί ψηλά ανάμεσα σε μεταλλικές κολόνες, ισάριθμες των κιόνων του πτερού του Παρθενώνα. Οι συνθέσεις των αετωμάτων, που παριστάνουν σημαντικά για την Αθήνα μυθικά γεγονότα (γέννηση Αθηνάς, διαμάχη Αθηνάς και Ποσειδώνα) έχουν ανασυντεθεί από τα σωζόμενα τμήματα των αγαλμάτων τους επάνω σε χαμηλά βάθρα.

Ο επισκέπτης, μέσα από το γυάλινο περίβλημα της αίθουσας που εξασφαλίζει άμεση οπτική επαφή με το ίδιο το μνημείο, μπορεί να θαυμάσει τα αυθεντικά τμήματα και μικρότερα κομμάτια των γλυπτών του Παρθενώνα. Επίσης έχει τη δυνατότητα να κατανοήσει την αρχική θέση και αλληλουχία τους στο οικοδόμημα και να φανταστεί τη συνέχεια των παραστάσεων, εκεί όπου έχουν τα τμήματά τους χαθεί, με τη βοήθεια του εποπτικού υλικού, αποκτώντας μια σφαιρική εικόνα του συνολικού γλυπτού διακόσμου του Παρθενώνα και των διεσπαρμένων μελών του στη διάρκεια της ιστορίας και των περιπετειών του. Στο εσωτερικό αίθριο του τρίτου επιπέδου ο επισκέπτης ενημερώνεται για τα γλυπτά και την ιστορία του μνημείου, τόσο από ενεπίγραφες στήλες με ιστορικά ντοκουμέντα (αποφάσεις και καταλόγους του θησαυροφυλακίου του αθηναϊκού κράτους που βρισκόταν στο εσωτερικό του ναού) όσο και από σύγχρονα εποπτικά μέσα.

Η περιήγηση συνεχίζεται με την κάθοδο του επισκέπτη στο δυτικό και βόρειο τμήμα του πρώτου επιπέδου, όπου εκτίθενται αυθεντικά αρχιτεκτονικά γλυπτά και μέλη των άλλων κλασικών μνημείων του ιερού βράχου της Ακρόπολης, των Προπυλαίων, του Ερεχθείου και του ναού της Αθηνάς Νίκης. Από τα Προπύλαια εκτίθενται αρχιτεκτονικά μέλη και ένα νέο πρόπλασμα του μνημείου. Από το Ερέχθειο, οικοδόμημα με πανάρχαιες λατρείες, εκτίθενται γλυπτά της ζωφόρου, καθώς και οι περίφημες Καρυάτιδες, ένα από τα πιο διάσημα κλασικά μνημεία τόσο στην αρχαία όσο και στη σύγχρονη εποχή. Πέντε από τις Καρυάτιδες (ως γνωστόν μία βρίσκεται στο Λονδίνο) έχουν τοποθετηθεί σε βάθρο με σχήμα Π, στις αποστάσεις που είχαν αρχικά στο μνημείο, σε πρόβολο ορατό στον επισκέπτη από το ισόγειο του μουσείου, καθώς και από εξώστη του δεύτερου επιπέδου. Από τα γλυπτά της Αθηνάς Νίκης εκτίθενται μέλη της ζωφόρου με σκηνές μάχων και του θωρακίου που περιέβαλλε τον ναό, με ανάγλυφες παραστάσεις της Αθηνάς ανάμεσα σε φτερωτές Νίκες, εξαιρετικά έργα γλυπτικής του τέλους του 5ου π.Χ. αιώνα. Ακολουθεί η περιήγηση σε ποικίλα αναθήματα της κλασικής και των μεταγενέστερων περιόδων της αρχαιότητας, όπως αγάλματα θεοτήτων, ενεπίγραφες στήλες που αποτελούν ιστο-

ρικά τεκμήρια της ιστορίας της Αθήνας και των σχέσεών της με άλλες πόλεις, και πορτρέτα διάφορων ιστορικών προσώπων. Η έκθεση κλείνει με επιλεγμένα έργα της ύστερης αρχαιότητας και της πρώιμης χριστιανικής εποχής.

Μέσα από τα εκθέματα του Μουσείου παρουσιάζεται η αθηναϊκή Ακρόπολη με τον περίγυρό της, ως τόπος κατοίκησης και ως θρησκευτικό, πολιτικό και καλλιτεχνικό κέντρο, από τα προϊστορικά ως τα χρόνια της ύστατης αρχαιότητας. Τα αρχιτεκτονικά και τα αναθηματικά γλυπτά των αρχαϊκών και των κλασικών της μνημείων, μοναδικά αριστουργήματα της ελληνικής τέχνης και της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, είναι ο πυρήνας του Μουσείου και καθορίζουν τον χαρακτήρα του, που συνδέεται άρρηκτα με τον αρχαιολογικό χώρο και τα μνημεία της Ακρόπολης.

Νέες συλλογές σε νέες μόνιμες εκθέσεις στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

ΝΙΚΟΣ ΚΑΛΤΣΑΣ

Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, γιορτάζοντας φέτος τις δύο επετείους του, τα 180 χρόνια από τη θέσπισή του και τα 120 χρόνια από τα επίσημα εγκαίνιά του, ολοκλήρωσε την επανέκθεση των συλλογών του και παρέδωσε στο κοινό οκτώ ακόμα αίθουσες που βρίσκονται στον όροφο του κτηρίου, στους χώρους που φιλοξενούσαν έως το 2002 το Νομισματικό Μουσείο.

Σε αυτούς τους χώρους, που διαμορφώθηκαν κατάλληλα, παρουσιάζονται για πρώτη φορά στο κοινό τέσσερις νέες συλλογές του Μουσείου με έργα διαφορετικά από αυτά που συνήθισα να βλέπει ο επισκέπτης στις υπόλοιπες μεγάλες συλλογές του. Είναι έργα μικρά σε μέγεθος, από πηλό, γυαλί, ασήμι και χρυσό, που περίμεναν για χρόνια, καλά φυλαγμένα στις αποθήκες του, την έκθεσή τους.

Είναι τα έργα της αρχαίας ελληνικής μικροτεχνίας, τα οποία εντάσσονται πλέον στις μόνιμες εκθέσεις του πρώτου μουσείου της χώρας και ευοδώνεται, έτσι, η έννοια και ο προορισμός του Εθνικού Μουσείου, που είναι η ολοκληρωμένη παρουσίαση της τέχνης και της ιστορίας του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, τόσο χρονολογικά όσο και γεωγραφικά.

Η μικροτεχνία αντιπροσωπεύεται με έργα που εκπλήσσουν όχι μόνο λόγω του υλικού κατασκευής τους αλλά και με την πλούσια θεματολογία τους και, κυρίως, με τη δεξιότητα των τεχνιτών να μεταφέρουν σε μικροσκοπικά αντικείμενα το μεγαλείο του κόσμου και να αποτυπώνουν το «κάλλος εν σμικρώ».

Συνδυατικό κρίκο της νέας πτέρυγας με την τελευταία αίθουσα της Συλλογής Αγγείων αποτελεί μια ομάδα με επιλεγμένα έργα

αντιπροσωπευτικά της ελληνιστικής κεραμικής, απαραίτητο συμπλήρωμα του πανοράματος της αρχαίας ελληνικής αγγειοπλαστικής και αγγειογραφίας του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου. Την πρώτη νέα συλλογή της πτέρυγας, ωστόσο, αποτελούν τα 550 πήλινα ειδώλια από διάφορες περιοχές της Ελλάδας που απεικονίζουν έναν κόσμο σε μικρογραφία.

Η συλλογή αυτή είναι μοναδική, αντιπροσωπευτική και για τη μελέτη όλων των τοπικών εργαστηρίων του αρχαίου κόσμου από τη γεωμετρική εποχή έως την ύστερη ελληνιστική περίοδο. Προτρέπουμε τον επισκέπτη να σταθεί μπροστά σε αυτά τα μικρά αριστουργήματα.

Θα γοητευτεί από την τέχνη, τη χάρη, τη ζωντάνια και την πολυχρωμία των πήλινων ειδωλίων που παριστάνουν τη γυναίκα, τον έρωτα, τον αθλητή, τον πολεμιστή, τους τύπους της Νέας Κωμωδίας, αλλά και θεότητες.

Θα εκπλαγεί από την ποικιλία των παραστάσεων της καθημερινής ζωής των απλών ανθρώπων που αλέθουν, φουρνίζουν, χορεύουν, ερωτεύονται και παίζουν.

Η παρουσίαση της Συλλογής Βλαστού-Σερπιέρη σε μόνιμη έκθεση ήταν για χρόνια μια ηθική υποχρέωση του Μουσείου προς τους δωρητές.

Ο Μιχαήλ Βλαστός, συλλέκτης αρχαίων έργων στην εποχή του Μεσοπολέμου, πρωτεργάτης στην ίδρυση της Εταιρείας των Φί-

λων του Εθνικού Μουσείου και πρώτος πρόεδρός της, ήταν γνωστός, αν και αυτοδίδακτος, για τις αρχαιολογικές επιστημονικές γνώσεις του, καθώς και για τη σχεδιαστική και ζωγραφική του δεξιότητα. Η πλούσια συλλογή του περιλαμβάνει αρχαιότητες από την Ελλάδα και τον Τάραντα της Ιταλίας. Ξεχωρίζουν εξαιρετικά έργα αττικών εργαστηρίων κεραμικής, με αγγεία επώνυμων αγγειογράφων, όπως του Σοφίλου, του Λυδού και του Ζωγράφου της Ερέτριας. Μαζί με τα αρχαία έργα ο επισκέπτης μπορεί να δει και μέρος του προσωπικού αρχείου του Βλαστού, καθώς και το χειρόγραφο μιας έκδοσης του «Corpus Vasorum Antiquorum», που ετοίμαζε ο συλλέκτης σε συνεργασία με τον διαπρεπή Βρετανό αρχαιολόγο Sir J.D. Beazley, που όμως έμεινε ημιτέλης.

Από την τέχνη στο ταπεινό, αλλά γεμάτο ψυχή, υλικό του πηλού ο επισκέπτης μεταφέρεται στον χώρο της τέχνης της εκφρασμένης με χρυσό και άργυρο, πολύτιμα υλικά, διαχρονικά στη ζωή του ανθρώπου.

Η αρχαία ελληνική χρυσοχοΐα και αργυροχοΐα αντιπροσωπεύεται με την έκθεση 800 περίτεχνων χρυσών κοσμημάτων και αργυρών σκευών και αγγείων που εκπλήσσουν με την πρωτοτυπία τους, την εφευρετικότητα, τη λεπτή τέχνη και τις τεχνικές της εκτέλεσης. Από τη γοητεία της λιτότητας της γραμμής και του σχεδίου της γεωμετρικής εποχής ως τις περίτεχνες συνθέσεις με τη χρήση πολύτιμων και ημιπολύτιμων λίθων των ελληνιστικών

Έργα μικροτεχνίας στη νέα μόνιμη έκθεση στο Εθνικό Μουσείο.

και ρωμαϊκών χρόνων, αναδεικνύεται διαχρονικά το υψηλό επίπεδο της ελληνικής καλαισθησίας και ευαισθησίας αλλά, ταυτόχρονα, και η πίστη στη δύναμη του άφθартου και παντοτινά λαμπερού χρυσού. Η συλλογή αυτή του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου είναι από τις σημαντικότερες παγκοσμίως, όχι μόνο για την πολυμορφία και τον πλούτο της, αλλά κυρίως γιατί στη συντριπτική τους πλειοψηφία τα έργα προέρχονται από ανασκαφές και παρέχουν ακριβή και πλήρη επιστημονική τεκμηρίωση στη μελέτη αυτού του τομέα της μεταλλοτεχνίας.

Μια ακόμα έκφραση πολυτέλειας, τόσο λεπτής που να είναι εύθραυστη, παρουσιάζεται με ένα σύνολο σπάνιων γυάλινων αγγείων από την ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα. Μέσα από τις ενότητες, κατά τόπο εύρεσης ή κατά χρονολογική αλληλουχία, παρέχονται στοιχεία για τις τεχνικές της κατασκευής του γυαλιού, τη μορφολογία και τη χρήση των πολυτελών αγγείων.

Τα γυάλινα αγγεία και σκεύη, σπάνια σε σχέση με τα υπόλοιπα έργα τέχνης της αρχαιότητας, κτερίσματα στους τάφους ή αναθήματα στους θεούς, για την πόση ή για καλλωπισμό, υποδεικνύουν πλούτο, εκλέπτυνση και κοινωνική διαφοροποίηση.

Η υλοποίηση αυτών των νέων μόνιμων εκθέσεων αποτελεί την τελευταία φάση του έργου «Επανεκθεση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου» που ήταν ενταγμένο στο Επιχειρησιακό Σχέδιο Πολιτισμός του Γ' Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης, συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Τέλος, σε μια ακόμα αίθουσα της ίδιας πτέρυγας εκτίθεται, επίσης για πρώτη φορά, η Κυπριακή Συλλογή του Εθνικού Μουσείου. Σήμερα η συλλογή αυτή αριθμεί περίπου 850 έργα. Από αυτά εκτίθενται μόνο 180 επιλεγμένα, τα οποία αντιπροσωπεύουν όλες τις χρονικές περιόδους της κυπριακής ιστορίας και τέχνης από την πρώιμη εποχή του χαλκού (περί το 2500 π.Χ.) έως τους ρωμαϊκούς χρόνους (4ος αι. μ.Χ.).

Μέσα από τα εκθέματα αναδεικνύονται ποικίλες πτυχές του αρχαίου κυπριακού βίου, όπως η θρησκεία, η τέχνη και το εμπόριο, ενώ παράλληλα τεκμηριώνεται ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του κυπριακού πολιτισμού, καθώς και οι διαχρονικοί δεσμοί του με τον ελληνικό. Περίτεχνα προϊστορικά και αρχαϊκά αγγεία, εντυπωσιακά ειδώλια αναθηματικού χαρακτήρα, χαρακτηριστικά γλυπτά με εμφανή την ελληνική επίδραση, είναι μερικά από τα εκθέματα που θα συναντήσει ο επισκέπτης. Η έκθεση συνοδεύεται και από οπτικοακουστικό υλικό που διευκολύνει τους επισκέπτες να εξοικειωθούν με το φυσικό περιβάλλον του νησιού και την πλούσια ιστορία του, όπως αυτή τεκμηριώνεται από τα ανασκαφικά ευρήματα.

Όλα τα μέσα, απαραίτητα για μια αρχαιολογικού περιεχομένου παρουσίαση, σύμφωνα με τις μουσειολογικές απαιτήσεις της εποχής μας, καλύφθηκαν απλόχερα με τη δωρεά του Ιδρύματος Λεβέντη.

Η επανέκθεση των συλλογών του Βυζαντινού & Χριστιανικού Μουσείου

Β' μέρος: Από το Βυζάντιο στη Νεώτερη Εποχή (15ος-19ος αι.)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Ενενήντα χρόνια μετά την ίδρυση του Βυζαντινού Μουσείου (1914) και εβδομήντα τέσσερα από τη μεταφορά του στους χώρους του συγκροτήματος της Villa Ilissia από τον Γεώργιο Σωτηρίου (1930), παρουσιάσαμε το 2004 το πρώτο μέρος της μόνιμης έκθεσης, με 1.300 αντικείμενα, στους χώρους που δημιουργήθηκαν με τη μεγάλη ημιυπόγεια επέκταση, η οποία ολοκληρώθηκε στην περίοδο 1994-1998. Αφορά όλες τις ενότητες των αντικειμένων που χρονολογούνται στους βυζαντινούς χρόνους, δηλαδή από τον 4ο αιώνα μ.Χ. έως και τον 15ο.

Η ολοκλήρωση της επανέκθεσης των «Βυζαντινών συλλογών» και η ευμενής αποδοχή της από το κοινό ήταν μια επιπλέον πρόκληση για την υλοποίηση του δεύτερου μέρους: την έκθεση των «Μεταβυζαντινών Συλλογών».

Η πρόκληση ήταν απείρως μεγαλύτερη από το πρώτο μέρος, καθώς δεν πραγματοποιήσαμε εδώ το «ασφαλές», λίγο ως πολύ, Βυζάντιο, αλλά μια ιστορική περίοδο ιδιαίτερος βεβαρημένη, τουλάχιστον για το ελληνικό κοινό, την περίοδο από τον 15ο έως και τον 19ο αιώνα, μετά την Επανάσταση και την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Αφού αντιμετωπίσαμε, στο μέτρο του δυνατού, τα ιστορικά και ιδεολογικά στερεότυπα, δημιουργήσαμε για άλλη μια φορά μικρές ιστορίες, διαταγμένες θεματικά, αλλά και χρονολογικά, για να εντάξουμε μέσα σε αυτές το ποικίλο και εξαιρετικά ενδιαφέρον υλικό μας.

Πιο συγκεκριμένα οργανώσαμε τα περίπου 1.000 αντικείμενα στις παρακάτω ενότητες (η αριθμηση είναι συνέχεια της αριθμησης των ενότητων του πρώτου μέρους):

III. Πνευματική και καλλιτεχνική κινητικότητα τον 15ο αιώνα

IV. Από το Βυζάντιο στη Νεώτερη Εποχή

1. Η Ενετική κυριαρχία και οι Γραικοί
 - α. Κοινωνία και τέχνη στη βενετική Κρήτη
 - β. Η τέχνη στα Επτάνησα: Είδος «μικτό» αλλά νόμιμο
2. Από το ανθίβολο στην εικόνα
3. Η οθωμανική κατάκτηση και το γένος
 - α. Οι κοινότητες των Ρωμιών
 - β. Εκκλησία: Τόπος πίστης - Χώρος κοινωνικής συνοχής
 - γ. Μονές: Άνθηση και ακτινοβολία
 - δ. Όψεις της καθημερινής ζωής

- ε. Η πολυμορφία του 18ου αιώνα
 - 4. Το έντυπο και ο νέος ελληνισμός
 - 5. Η θρησκευτική ζωγραφική στο νεοελληνικό κράτος
- V. Το Βυζάντιο και η νεώτερη τέχνη

Καθώς απευθυνόμαστε στο ευρύ κοινό, στους πολίτες, και ιδιαίτερα σε αυτούς που δεν διαθέτουν το «πολιτιστικό κεφάλαιο», επιδιώξαμε να είμαστε απλοί και κατανοητοί, προσφέροντας διαφορετικά επίπεδα ανάγνωσης. Κάθε ενότητα συνοδεύεται από ένα μικρό σχετικά κείμενο, απλό και κατανοητό, ενώ οι κειμενολεξάντες και το εποπτικό υλικό συμβάλλουν στη σύνδεση του αυθεντικού έργου με την εποχή του. Οπτικοακουστικές παρεμβάσεις βοηθούν τους επισκέπτες να κατανοήσουν τη λειτουργία και τη χρήση των αντικειμένων. Τους βοηθούν να μορφώσουν εντέλει τη δική τους αντίληψη για τα αντικείμενα και την εποχή τους.

Κάθε εποχή βλέπει το παρελθόν με τα δικά της μάτια. Και αυτή η ματιά συγκροτεί ουσιαστικά μια ερμηνεία, για ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα, χρησιμοποιώντας τις υλικές μαρτυρίες και όσες γραπτές πηγές έφθασαν ως τις μέρες μας. Αυτή η ερμηνεία δεν είναι ούτε μοναδική ούτε αλάνθαστη και δέχεται συμπληρώσεις, διορθώσεις και αντίθετες απόψεις. Είναι όμως έντιμη και επιστημονικά, όσο γίνεται επαρκής, αφού η μελέτη υπήρξε εξαντλητική και διαρκής.

Αρχαιολογικό Μουσείο Βραυρώνας

ΙΩΑΝΝΑ ΤΣΙΡΙΓΩΤΗ-ΔΡΑΚΩΤΟΥ

Στις 11 Αυγούστου 2009 άνοιξε για το κοινό το Αρχαιολογικό Μουσείο Βραυρώνας μετά την ολοκλήρωση του έργου της επανέκθεσης, το οποίο είχε ενταχθεί στο Ε.Π. Πολιτισμός Μέτρο 1.1 - Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Το Μουσείο της Βραυρώνας χτίστηκε το 1962 στον άμεσο περιβάλλοντα χώρο του Ιερού της Αρτέμιδος με σκοπό να στεγάσει τα ανασκαφικά ευρήματα και εγκαινιάστηκε τον Μάιο του 1969.

Η νέα έκθεση οργανώθηκε στις πέντε αίθουσες του μουσείου κατά θεματικές ενότητες και πλαισιώθηκε από ανάλογο εποπτικό υλικό ώστε να δίνει την ευκαιρία στους επισκέπτες να προσεγγίζουν την ιστορία της περιοχής και του ιερού της Αρτέμιδος και να κατανοούν τη μοναδικότητα των ευρημάτων και των μνημείων. Στον προθάλαμο του μουσείου, μέσα από πλούσιο εποπτικό υλικό, παρουσιάζεται η ιστορία των ανασκαφικών ερευνών στον χώρο του ιερού, αλλά και οι επεμβάσεις που έλαβαν χώρα για τη διαμόρφωσή του.

Στην αίθουσα 1 προβάλλεται η διαχρονική εξέλιξη της ευρύτερης περιοχής της Βραυρώνας από τα προϊστορικά χρόνια έως και τη συγκρότηση του δήμου των Φιλαϊδών, θρησκευτικό κέντρο του οποίου υπήρξε το ιερό της Αρτέμιδος. Ακολουθεί η ανάδειξη των μνημείων του αρχαιολογικού χώρου (ναός Αρτέμιδος, Στοά, «Κενήριον» Ιφιγένειας, λίθινη γέφυρα, ναύδριο Αγ. Γεωργίου), καθώς και εκείνων της ευρύτερης περιοχής (παλαιοχριστιανική βασιλική, μεσαιωνικός πύργος Βραυρώνας). Στην ίδια αίθουσα παρουσιάζονται για πρώτη φορά τα ιερά του όμορου με τη Βραυρώνα δήμου των Αλών Αραφηνιδών (ναός Αρτέμιδος Ταυροπόλου, μικρό ιερό παραλία).

Στην αίθουσα 2 οι επισκέπτες ενημερώνονται για τις παραδόσεις που σχετίζονται με την ίδρυση του ιερού της Αρτέμιδος στη Βραυρώνα. Επιχειρείται να σκιαγραφηθεί η λειτουργία του ιερού μέσα από την παρουσίαση των λατρευτικών δρώμενων (ανάθεση, αρκτεία, μουσική, χορός), αλλά και να αναδειχθεί ο πολυσχιδής χαρακτήρας της θεάς Αρτέμιδος. Μέσα από τα εκθέματα που παρουσιάζονται στις αίθουσες 2-4 η θεά προβάλλεται ως πότνια θηρών και κυνηγέτιδα, Δαδοφόρος-Εκάτη, θεά της γονιμότητας, κουροτρόφος και προστάτιδα των παιδιών, προστάτιδα των γυναικών, του γάμου και της χειροτεχνίας, ενώ παράλληλα γίνεται αναφορά σε ποικίλες πτυχές της καθημερινότητας στον αρχαίο κόσμο (ο κόσμος του παιδιού, ο κόσμος της γυναίκας, υφαντική). Στην αίθουσα 4 εκτίθενται επίσης, για πρώτη φορά, μοναδικά ξύλινα αναθήματα, καθώς και μια πλούσια σειρά πήλινων ειδωλίων και κεραμεικής, κοινών σε πολλά ιερά της Αττικής. Στην αίθουσα 5, μέσα από παλαιά και νέα ευρήματα, προβάλλεται η διαχρονική κατοίκηση και η οργάνωση όμορων με τη Βραυρώνα δήμων της Μεσογαίας, όπως της Παιανίας, του Κορωπίου και του Μαρκόπουλου (περιοχές Μερέντας, Πόρτο-Ράφτη και Περατής), ενώ παράλληλα εκτίθεται και τμήμα της παλαιάς συλλογής από το γεωμετρικό νεκροταφείο της Αναβύσσου.

Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου

ΕΛΕΝΗ ΑΝΔΡΙΚΟΥ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου χτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970 από το Υπουργείο Πολιτισμού και για πολλά χρόνια λειτούργησε ως αποθήκη των αρχαιοτήτων από τις ανασκαφές στη Λαυρεωτική. Πολλά γλυπτά που βρέθηκαν τον 19ο αιώνα κατά τις εργασίες των μεταλλευτικών εταιρειών στην περιοχή – αρχικά φυλάσσονταν στα γραφεία και στις αποθήκες των εταιρειών αυτών και στη συνέχεια στο κτήριο του 2ου Δημοτικού Σχολείου και στη Δημοτική Αποθήκη – μεταφέρθηκαν

πλέον και εκτίθενται στο Μουσείο, όπως και τα γλυπτά από τις παλαιές ανασκαφές και περιουλογοές στο Σούνιο που φυλάσσονταν στην εκεί αποθήκη. Ως Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου εγκαινιάστηκε το 1999.

Στην πρώτη μικρή αίθουσα, αριστερά της εισόδου, εκτίθενται τεκμήρια της μεταλλευτικής δραστηριότητας στη Λαυρεωτική κατά την αρχαιότητα. Πρόκειται για ενεπίγραφους όρους μεταλλείων και διάφορα αντικείμενα, προϊόντα ή υποπροϊόντα της κατεργασίας του αργύρου (π.χ. ποικίλοι τύποι λιθαργύρων, μολύβδινοι σύνδεσμοι και χελώνες, σταθμία κ.λπ.). Σε πίνακα απεικονίζεται η διαδικασία εξόρυξης και επεξεργασίας του μεταλλεύματος. Οι σημαντικότερες αρχαιολογικές θέσεις της Λαυρεωτικής παρουσιάζονται σε χάρτη, ώστε ο επισκέπτης να σχηματίσει πληρέστερη εικόνα για την περιοχή.

Στο περιστύλιο του αιθρίου εκτίθενται τα γλυπτά. Μεγάλο μέρος καταλαμβάνουν οι πλάκες, όσες διασώθηκαν, από τη ζωφόρο του ναού του Ποσειδώνα στο Σούνιο. Η ζωφόρος, από πάριο μάρμαρο, περιέτρεχε εσωτερικά το άνω μέρος του ανατολικού πτερού του ναού. Εικόνιζε σκηνές από την Κενταυρομαχία, τη Γιγαντομαχία και τους άθλους του Θησέως, όλα θέματα αλληγορικά που υποδήλωναν την υπεροχή του δημοκρατικού αθηναϊκού κράτους. Από τα υπόλοιπα γλυπτά επισημαίνονται δύο αγάλματα της Κυβέλης, ακέφαλο άγαλμα της Αρτέμιδος Βενδίδος και αναθηματική κιονόμορφη βάση του αφιερώματος του Νουμηνίου στην Αρτέμιδα, καθώς και δύο αναθηματικά ανάγλυφα στον Ηρακλή, τα οποία μαρτυρούν για τη λατρεία αυτών των θεοτήτων στα κλασικά και ελληνιστικά χρόνια. Εκτίθενται επίσης επιτύμβιες στήλες και ναϊσκοί του 4ου π.Χ. αιώνα.

Στη δεύτερη αίθουσα παρουσιάζονται ευρήματα από τις ανασκαφές. Πρόκειται για αγγεία, περιάπτα και εργαλεία, λίθινα και οστέινα, από τη νεολιθική κατοίκηση στο σπήλαιο του Κίτσου, και για δύο αγγεία από τους οικισμούς της πρώιμης εποχής του χαλκού στο Λιμάνι Πασά και στον Άγιο Νικόλαο Αναβύσσου. Σε δύο προθήκες εκτίθεται μια επιλογή από τα ευρήματα των ανασκαφών του Θορικού. Αγγεία και ειδώλια προέρχονται από τα νεκροταφεία της γεωμετρικής, αρχαϊκής, κλασικής και ελληνιστικής περιόδου στις πλαγιές του λόφου Βελατούρι, αλλά και από την πόλη των Θορικών και τον οικισμό στον Άγιο Νικόλαο Θορικού. Αξιοπρόσεκτο είναι τμήμα μαρμάρινης στήλης με ψήφισμα σχετικό με χορηγίες θεατρικών παραστάσεων. Στην τέταρτη προθήκη περιλαμβάνονται θαυμάσια αγγεία γεωμετρικών, αρχαϊκών και κλασικών χρόνων από τα νεκροταφεία της περιοχής του Σουνίου και της Νόριας (εγκατάσταση ΕΒΟ). Μεταξύ των λευκών ληκύθων αξιομνημόνευτη είναι εκείνη του ζωγράφου του Sabouf. Στην τελευταία μεγάλη προθήκη εκτίθενται διάφορα αντικείμενα (αγγεία, τελετουργικά σκεύη, υφα-

ντικά βάρη, μήτρες κ.λπ.) από διάφορες θέσεις στη Λαυρεωτική και από την παλαιά συλλογή του Α. Κορδέλλα. Ξεχωριστή μικρή προθήκη καταλαμβάνουν τα χρυσά και αργυρά κοσμήματα από το ύστερο ρωμαϊκό-παλαιοχριστιανικό νεκροταφείο της Πανόρμου.

Τέλος, στον κεντρικό χώρο του αιθρίου έχει τοποθετηθεί το μεγάλο ψηφιδωτό από το πρεσβυτέριο της παλαιοχριστιανικής βασιλικής του Λαυρίου (4ος-5ος αι.), που είχε ανεγερθεί σε περίοπτη θέση στο τέρμα της οδού Καλλία (ανασκαφή του 1979).

Το αρχαιολογικό Μουσείο του Λαυρίου ανακαινίστηκε το 2007-2008 με χρηματοδότηση από το Γ΄ Κ.Π.Σ. Το εκσυγχρονισμένο και ανανεωμένο κτήριο συμβάλλει στην ανάδειξη των αρχαιοτήτων και παρέχει ένα φιλικό περιβάλλον για τους επισκέπτες (με όλες τις ευκολίες για άτομα με αναπηρία) και τους εργαζόμενους.

Αρχαιολογικό Μουσείο Μεσσηνίας

ΠΑΡΗ ΚΑΛΑΜΑΡΑ

Τον περασμένο Ιούνιο (2009) η πόλη της Καλαμάτας απέκτησε το νέο της αρχαιολογικό μουσείο, έναν πολιτιστικό οργανισμό που εξαρχής σχεδιάστηκε για να διαδραματίσει πολυεπίπεδο και ενεργητικό ρόλο στο πλαίσιο της σύγχρονης ζωής στην περιοχή. Η θερμή ανταπόκριση του κοινού κατά τους πέντε πρώτους μήνες της λειτουργίας του συνιστά ενθαρρυντική ένδειξη ότι θα επιτελέσει τον σκοπό του.

Το νέο μουσείο στεγάζεται στην ανακατασκευασμένη, μετά τους σεισμούς του 1986, κλειστή δημοτική αγορά της πόλης, στο πολυσύχναστο ιστορικό της κέντρο. Είναι περιφερειακό μουσείο, αφού φιλοξενεί αρχαιότητες από ολόκληρη τη Μεσσηνία, την ιστορία της οποίας και στοχεύει να αναδείξει. Στη συλλογή του εντάχθηκε τόσο το υλικό που εκτίθετο στο προϋπάρχον Μπενάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο –το οποίο πλέον στεγάζει την Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων– όσο και νεώτερα ευρήματα από την αρχαιολογική δραστηριότητα στην περιοχή της προαναφερθείσας Εφορείας και της Εφορείας Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων. Για την εξυπηρέτηση του κοινού διαθέτει –πέραν των εκθεσιακών χώρων– ιδιαίτερο χώρο εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, μικρό αναψυκτήριο (η χρήση του είναι περιστασιακή στο πλαίσιο συγκεκριμένων εκδηλώσεων) και πωλητήριο, ενώ παράλληλα έχει κατάλληλους χώρους για τη φύλαξη και συντήρηση του αρχαιολογικού υλικού. Η γνωστοποίηση της λειτουργίας του και των υπηρεσιών που προσφέρει στους εν δυνάμει επισκέπτες του έγινε από τις συναρμόδιες Εφορείες στα τοπικά ΜΜΕ, μέσω

«κάρτας» που διατίθεται στα ξενοδοχεία της περιοχής, καθώς και με σχετική ιστοσελίδα στο διαδίκτυο.

Η μόνιμη έκθεση του μουσείου οργανώνεται με βάση τα γεωγραφικά δεδομένα. Ο επισκέπτης καλείται να γνωρίσει τα αρχαιολογικά ευρήματα κάθε τόπου και συνακόλουθα την ιστορία του από τα προϊστορικά έως και τα βυζαντινά χρόνια, «επισκεπτόμενος», μέσα στον χώρο του μουσείου, τις σύγχρονες πόλεις και χωριά που θα συναντούσε περιηγούμενος στη Μεσσηνία. Για να αποφευχθεί μουσειογραφικά η τυχαία παράταξη των παρουσιαζόμενων θέσεων, επελέγη η αποτύπωση – κατά το δυνατόν– στον εκθεσιακό χώρο του χάρτη του νομού, ώστε οι θέσεις να διατηρούν τη φυσική μεταξύ τους σχέση (βορειότερα, δυτικά, κοντά στη θάλασσα κ.λπ.). Για τον καλύτερο προσανατολισμό του επισκέπτη οργανώνονται σε τέσσερις μεγάλες γεωγραφικές ενότητες, που αντιστοιχούν σε τέσσερις παλαιότερες διοικητικές περιφέρειες του νομού, τις επαρχίες Καλαμάτας, Μεσσήνης, Τριφυλίας και Πυλίας, με ενιαίο εξάλλου καθεμία ιστορικό προφίλ (πίν.1). Ένας κεντρικός δρόμος οδηγεί τον επισκέπτη στις εισόδους των επαρχιών (αυτές σημαίνονται με ειδικές πινακίδες), παραπέμποντας στον ποταμό Πάμισο που διασχίζει τη Μεσσηνία και χύνεται στον Μεσσηνιακό κόλπο, νύξη στον οποίον κάνει η «αγκαλιά» που έχει διαμορφωθεί στην είσοδο του εκθεσιακού χώρου. Για κάθε θέση παρέχονται: (α) γενικές πληροφορίες για την ιστορία της, (β) στοιχεία για τα ακίνητα μνημεία της που έχουν αποδώσει υλικό που εκτίθεται στο μουσείο, και (γ) σύντομες πληροφορίες (πινακίδα ταυτότητας) για τα μεμονωμένα εκθέματα ή ομάδες εκθεμάτων. Ο τρόπος γραφής των κειμένων –οργάνωση της πληροφορίας σε επίπεδα– επιτρέπει σε κάθε περίπτωση στον αναγνώστη να επιλέξει το πόσο θα εμβαθύνει σε ένα θέμα.

Πίν. 1 - Τίτλοι πινακίδων εισόδου επαρχιών

Επαρχία Τριφυλίας	Το κέντρο του ομηρικού βασιλείου του Νέστορος
Επαρχία Μεσσήνης	Η εύφορη ενδοχώρα της Μεσσηνίας με την πρωτεύουσα του μεσσηνιακού κράτους
Επαρχία Πυλίας	Θολωτοί τάφοι και μεγάλα κάστρα σε ένα τοπίο μοναδικό
Επαρχία Καλαμάτας	Αρχαιότητα και Βυζάντιο στη σκιά του Ταΰγετου

Παράλληλα επιχειρείται να αναδειχθεί η ιδιαίτερη πολιτισμική

ταυτότητα ορισμένων περιοχών με κοινό ιστορικό παρελθόν, μέσα από την τεκμηρίωση των εξής χωροθεματικών ενοτήτων (πίν. 2)

Πίν. 2 - Θέματα χωροθεματικών ενοτήτων

Οι Βιλλεαρδουίνοι και η Μεσσηνία

Η Μάνη και το Δεσποτάτο του Μορέως

Θουρία, μια περίοικος πόλη

Έξω Μάνη, στα σύνορα Μεσσηνίας – Λακωνίας

Ο Όσιος Νίκων ο Μετανοείτε και η Μεσσηνία

Η πρωτεύουσα του ανεξάρτητου μεσσηνιακού κράτους στις υπώρειες της Ιθώμης

Η ενετοκρατούμενη Πυλία

Ένα μυκηναϊκό κέντρο στον Μεσσηνιακό κόλπο

Η επικράτεια του ανακτόρου του Νέστορος

Οι Μυκηναίοι της Τριφυλίας

Η έκθεση θίγει και έναν επιπλέον θεματικό άξονα: την ίδια την αρχαιολογική έρευνα. Πληροφορίες για την αρχαιολογική έρευνα στη Μεσσηνία από τον 19ο αιώνα έως σήμερα, αλλά και για το πώς τα τοπωνύμια αποκαλύπτουν πτυχές της ιστορίας παρέχει ψηφιακή διαδραστική εφαρμογή, η οποία περιέχει και σχετικά εκπαιδευτικά παιχνίδια. Γενικότερες σκέψεις για τα εργαλεία και τα όρια της αναζήτησης του παρελθόντος αποτυπώνουν τα γραπτά μηνύματα στον κεντρικό διάδρομο της έκθεσης, καθώς και δύο βίντεο με θέμα «Τα φυσικά φαινόμενα που επηρεάζουν τη γνώση μας για το παρελθόν: σεισμοί - νερό». Για θεματικές συμμετοχικές επισκέψεις παιδιών και εφήβων με τις οικογένειές τους παρέχονται τέσσερις εκπαιδευτικοί σάκοι. Οι δύο σάκοι, «Τα εννιά λυχνάκια» και «Μια παρέα από ζωάκια», απευθύνονται σε οικογένειες με παιδιά ηλικίας 4-7 ετών. Οι άλλοι δύο σάκοι, «Με πελέκια και σφονδύλια» και «Ένα αξέχαστο ταξίδι», απευθύνονται σε οικογένειες με παιδιά ηλικίας 8-12 ετών. Με αφορμή το περιεχόμενο των σάκων διατίθεται, επίσης, ως πωλητέο, το έντυπο «Τέσσερις διαδρομές σ' ένα μουσείο», που απευθύνεται κυρίως στους εκπαιδευτικούς της Α' βάρθμιας εκπαίδευσης που θέλουν να οργανώσουν την επίσκεψή τους.

Για τους μικρούς επισκέπτες έχει επίσης διαμορφωθεί εντός του Μουσείου χώρος εκπαιδευτικής δημιουργικής απασχόλησης και ομαδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Προς το παρόν προτείνονται δύο δράσεις: (α) η δημιουργία δισδιάστα-

του εικαστικού έργου με χάρτινες ψηφίδες, ως αφορμή για την προσέγγιση της τεχνικής του ψηφιδωτού, και (β) το κτίσιμο με «μικρούς δόμους» του δικού τους οικοδομήματος, ως μέσο για την κατανόηση των διαφορετικών συστημάτων δόμησης.

Με στόχο το Αρχαιολογικό Μουσείο Μεσσηνίας να διαδραματίσει ιδιαίτερο ρόλο στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας, να αναχθεί σε πόλο καθημερινής δραστηριότητας και σε πεδίο πολιτισμικής εμπειρίας για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής, υπήρξε εξαρχής μέριμνα για την οργάνωση μιας έκθεσης πλούσιας σε πληροφορία και αισθητικά μεστή, ενώ σχεδιάστηκαν εξαρχής σειρά εκπαιδευτικών δράσεων και πολυμεσικών εφαρμογών, που υποστηρίζουν τη δυναμική του μουσείου στον τομέα της ερμηνείας του παρελθόντος.

Αρχαιολογικό Μουσείο Χαιρώνειας

ΕΛΕΝΑ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ

Το κτήριο του Μουσείου

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Χαιρώνειας χτίστηκε με δαπάνες της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας μεταξύ των ετών 1903 και 1907, σε άμεση γειτνίαση με το αναστηλωμένο σήμερα ταφικό μνημείο του Λέοντος. Ιδρύθηκε για να στεγάσει ευρήματα από τις πρώτες ανασκαφές που διενήργησε η Αρχαιολογική Εταιρεία κατά τα έτη 1903 - 1907 υπό την εποπτεία του αρχαιολόγου Γεώργιου Σωτηριάδη στο πολυάνδριο των πεσόντων Μακεδόνων στη μάχη του 338 π.Χ., καθώς και σε μια σειρά θέσεων των νεολιθικών χρόνων και της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού στην κοιλάδα του Βοιωτικού Κηφισού. Κατά τους σεισμούς του 1981 το κτήριο υπέστη σοβαρές ζημιές. Έκλεισε οριστικά για το κοινό το 1995 για επισκευές και βελτίωση των υποδομών του. Στόχος ήταν η επαναλειτουργία του με νέα μορφή και με τον εμπλουτισμό της έκθεσης με τα ευρήματα των νεώτερων σωστικών ανασκαφών.

Την εποπτεία υλοποίησης του έργου «Οικοδομικές και Η/Μ εργασίες επισκευής-ενίσχυσης Αρχαιολογικού Μουσείου Χαιρώνειας - Επανεκθεση», που εντάχθηκε στο Γ' ΚΠΣ και χρηματοδοτήθηκε από το Π.Ε.Π. Στερεάς Ελλάδας, είχε η Διεύθυνση Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτηρίων του ΥΠ.ΠΟ, ενώ την οργάνωση της νέας έκθεσης (υποέργο «Επανεκθεση Μουσείου Χαιρώνειας») πραγματοποίησε με αυτεπιστασία η Θ' ΕΠΚΑ κατά την περίοδο 2004-2009.

Η Έκθεση

Ο εκθεσιακός χώρος είναι τριμερής (προθάλαμος και δύο αίθουσες), με εκθέματα που καλύπτουν το διάστημα από

τους προϊστορικούς έως τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους.

Ο προθάλαμος είναι αφιερωμένος στην ιστορική φυσιογνωμία της αρχαίας Χαιρώνειας και της ευρύτερης περιοχής της, πεδίο ορισμένων από τις κρίσιμότερες πολεμικές συρράξεις της αρχαιότητας, όπως αυτές του 338 π.Χ. και του 86 π.Χ. Από τα σημαντικότερα εκθέματα της αίθουσας είναι όπλα, αγγεία και μικροαντικείμενα, που προέρχονται από τον τύμβο των πεσόντων Μακεδόνων στη μάχη του 338 π.Χ., καθώς και από το πολυάνδριο, όπου τάφηκαν οι μέχρι ενός πεσόντες 300 Θηβαίοι ιερολοχίτες. Τη θεματική ενότητα συμπληρώνει η ενεπίγραφη βάση ενός εκ των δύο τροπαιών που έστησε ο Λεύκιος Κορνήλιος Σύλλας στην περιοχή της Χαιρώνειας για να γιορτάσει τη νίκη του εναντίον του στρατού του βασιλιά του Πόντου Μιθριδάτη ΣΤ' Ευπάτορος, το 86 π.Χ.

Στην Αίθουσα Α, αριστερά του προθαλάμου, παρουσιάζεται η προϊστορική βόρεια Βοιωτία. Στην εισαγωγική προθήκη της έκθεσης («Μόνιμη εγκατάσταση») εκτίθεται ομοίωμα οικίσκου, ο οποίος χρονολογείται στη Μέση Νεολιθική Εποχή (5800-5300 π.Χ.) και αποτελεί ένα από τα λίγα ακέραια ομοιώματα σπιτιών που έχουν διασωθεί από τους χρόνους αυτούς. Στις επόμενες προθήκες (προθήκη 2: «Καινούργια ζωή, Καινούργια εργαλεία», προθήκη 3: «Σύμβολα και νοήματα») παρουσιάζονται αντικείμενα που μας πληροφορούν άμεσα για τις καθημερινές δραστηριότητες, τις μεταφυσικές και ιδεολογικές ανησυχίες του νεολιθικού ανθρώπου.

Η Εποχή του Χαλκού αναπτύσσεται σε πέντε θεματικές ενότητες που αντιστοιχούν σε ισάριθμες προθήκες, όπου γίνεται αναφορά σε επιμέρους θεματικά σύνολα, όπως τη γεωργία, τη κτηνοτροφία, την αλιεία, τη δίαιτα, τα μαγειρικά σκεύη, την κατανάλωση της τροφής, την αποθήκευση, αλλά και τις τελετουργικές συνεστιάσεις (προθήκη 4: «Πορισμός, επεξεργασία, κατανάλωση και αποθήκευση της τροφής», προθήκη 5: «Τελετουργικές συνεστιάσεις της Εποχής του Χαλκού και τα σκεύη τους», προθήκη 6: «Μεταποιητικές δραστηριότητες: Από την οικοτεχνία στην ανακτορική παραγωγή», προθήκη 8: «Το εμπόριο στην Εποχή του Χαλκού»). Έμφαση δίνεται στις οικοτεχνικές δραστηριότητες και στο εμπόριο, ενώ από τα σημαντικότερα εκθέματα της αίθουσας είναι ο θησαυρός χάλκινων εργαλείων από τον Ορχομενό, που τοποθετείται περίπου στο 1200 π.Χ. και αποτελεί μάλλον συλλογή μεταλλοτεχνίτη, ο οποίος τα συγκέντρωνε με σκοπό να τα χυτεύσει εκ νέου (προθήκη αρ. 7: «Μεταλλουργία: Η μεγάλη ανακάλυψη του ανθρώπου»).

Στην Αίθουσα Β ο επισκέπτης εισάγεται στους καθαυτό ιστορικούς χρόνους. Εκτίθενται αγγεία των γεωμετρικών

χρόνων, που προέρχονται από τις θέσεις Ορχομενός, Βρανεζί και Μαυρονέρι Δαυλίας (προθήκη αρ. 9: «Η βόρεια Βοιωτία κατά τους πρώιμους ιστορικούς χρόνους»), αγγεία και ειδώλια από τις νεκροπόλεις της βόρειας Βοιωτίας (προθήκη αρ. 10: «Το τελευταίο ταξίδι», προθήκη αρ. 14: «Η ζωή στο σπίτι»), αντικείμενα που σχετίζονται με την άσκηση της λατρείας (προθήκη αρ. 12: «Η λατρεία: σπονδές και αναθήματα»), και νομίσματα που προέρχονται από έρευνες στη βόρεια Βοιωτία (Χαιρώνεια, Ορχομενός, Λιβαδειά, Άγ. Βλάσιος).

Τέλος, τα γλυπτά της έκθεσης αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα της εξέλιξης της ελληνικής πλαστικής από τους ώριμους αρχαίους χρόνους έως τα τέλη της ύστερης αρχαιότητας. Ξεχωρίζουν ένας κούρος, πιθανότατα παριανού εργαστηρίου, που προέρχεται από τον Ορχομενό και τοποθετείται στο 550-540 π.Χ., τμήμα επιτύμβιας στήλης από την Χαιρώνεια, που τοποθετείται στο τέλος του 5ου-αρχές 4ου π.Χ. αιώνα, πιθανότατα θεσπιακού εργαστηρίου, και σφαίρα με ανάγλυφες προτομές του Ήλιου και της Σελήνης από τη Λιβαδειά, που τοποθετείται στα τέλη 1ου π.Χ. - αρχές 1ου μ.Χ. αιώνα.

Μουσείο Δημοκρατίας - Άγιος Ευστράτιος Λήμνου

ΑΓΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ

TETH XATZHNIKOLAΟΥ

Στον Αη-Στράτη, μικρό νησί του βορείου Αιγαίου που υπήρξε για μεγάλο χρονικό διάστημα τόπος υποδοχής πολιτικών εξορίστων, δημιουργήθηκε

από το Υπουργείο Πολιτισμού το Μουσείο Δημοκρατίας. Στεγάζεται σε ένα διατηρητέο κτήριο που λειτούργησε αρχικά ως διδακτήριο, ενώ αργότερα μετατράπηκε από τους πολιτικούς εξορίστους σε αναρρωτήριο.

Την αναστήλωση του κτηρίου πραγματοποίησε η Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Βορείου Αιγαίου. Την έρευνα και συγκέντρωση του μουσειακού υλικού, την καταγραφή προφορικών μαρτυριών, καθώς και τη μουσειολογική-μουσειογραφική μελέτη ανέλαβε η Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Το Μουσείο Δημοκρατίας ήταν ένα δύσκολο εγχείρημα, καθώς είχε ως στόχο να παρουσιάσει μια ιδιαίτερα κρίσιμη και ευαίσθητη περίοδο της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, ο απόηχος της οποίας σφράγισε την πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου για πολλές δεκαετίες.

Το εκθεσιακό υλικό αποτελείται από φωτογραφίες, προσω-

Το Μουσείο Δημοκρατίας.

πικά αντικείμενα εξορίστων, τεκμήρια της διαβίωσης στην εξορία, χαρακτηριστικά διοικητικά έγγραφα, βιβλία. Η έκθεση οργανώνεται γύρω από τους εξής θεματικούς άξονες:

- Ιστορία του νησιού του Αη-Στράτη.
- Ιστορία του κτηρίου του Μουσείου Δημοκρατίας.
- Εκτοπίσεις πολιτικών αντιπάλων: Η σταδιακή εξέλιξη ενός διοικητικού μέτρου που περιόριζε τις συνταγματικές ελευθερίες των πολιτών. Η πρώτη περίοδος των εκτοπίσεων. Το «ιδιώνυμο».
- Η δικτατορία της 4ης Αυγούστου και η Γερμανική Κατοχή. Οι δηλώσεις μετανοίας. Οι ομάδες συμβίωσης πολιτικών εξορίστων (ΟΣΠΕ). «Το τελευταίο έγκλημα της 4ης Αυγούστου» (Απρίλιος 1941). Τα θύματα της πείνας του χειμώνα 1941-42 στον Αη-Στράτη.
- 1944: Απελευθέρωση και νέες πολιτικές συγκρούσεις. Εμφύλιος πόλεμος: Μια τραγωδία για όλους τους Έλληνες. Φυλακές και στρατόπεδα πειθαρχημένης διαβίωσης (Γυάρος, Μακρόνησος, Τρίκερι). Η οργάνωση της επ' αόριστον διαβίωσης στον Αη-Στράτη (οργάνωση του επισιτισμού, συνεργεία, οι γιατροί του Αη-Στράτη, η διαβίωση στις σκηνές, οι πολιτιστικές δραστηριότητες).
- Η συνέχιση της έκτακτης νομοθεσίας του Εμφυλίου και οι επιπτώσεις της κατά τις δεκαετίες 1950 και 1960. Η κατάργηση του στρατοπέδου του Αη-Στράτη.

Η παραλία του Αη-Στράτη.

- Η στρατιωτική Δικτατορία 1967-1974 και η Μεταπολίτευση. Το Σύνταγμα του 1975 και η αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης (1940-1944) το 1982.

Το εκθεσιακό υλικό πλαισιώνεται από ενημερωτικά κείμενα (ελληνικά και αγγλικά) και από οπτικοακουστικό υλικό. Το υλικό αυτό, που προέκυψε από την καταγραφή προφορικών μαρτυριών εξορίστων, αποτελεί βασική παράμετρο της έκθεσης δεδομένου ότι εμπλουτίζει ουσιαστικά τη «μουσειακή αφήγηση» και μας δίνει τη δυνατότητα να προσεγγίσουμε μια ταραγμένη περίοδο μέσα από τις μαρτυρίες των ανθρώπων που τη βίωσαν. Οι επισκέπτες του μουσείου έχουν τη δυνατότητα, με βάση ειδικό φυλλάδιο που διατίθεται δωρεάν, να περιηγηθούν στον οικισμό του Αη-Στράτη και να εντοπίσουν χαρακτηριστικά σημεία του στρατοπέδου, όπως αυτό λειτούργησε κατά τα μεταπολεμικά χρόνια. Η οργάνωση του μουσείου αποτελεί έργο διεπιστημονικής συνεργασίας και χρηματοδοτήθηκε από κονδύλια του Γ' ΚΠΣ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Μουσείο Δημοκρατίας είναι το τρίτο ελληνικό μουσείο, μετά το Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος και το Μουσείο Μικρασιατικού Ελληνισμού Φ. Χαϊδεμένου στη Ν. Φιλαδέλφεια, στο οποίο χρησιμοποιείται η προφορική ιστορία στην έρευνα, τεκμηρίωση και παρουσίαση των συλλογών με στόχο τη σφαιρικότερη

ερμηνεία του πρόσφατου παρελθόντος.

Ψηφιακό Μουσείο «Γεώργιος Ιακωβίδης»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΟΝΤΟΣ

Το ψηφιακό μουσείο «Γεώργιος Ιακωβίδης» στα Χύδρα της Λέσβου, γενέτειρα του ζωγράφου, είναι το πρώτο εξολοκλήρου ψηφιακό μουσείο τέχνης στην Ελλάδα. Διαμορφωμένο σύμφωνα με ειδική μουσειολογική μελέτη, βασισμένη στις νέες τεχνολογίες, αναδεικνύει πιστά τη ζωή και το έργο του καταξιωμένου Έλληνα ζωγράφου μέσα από ηλεκτρονικά συστήματα ψηφιακής προβολής και διάδρασης. Η δημιουργία του ψηφιακού μουσείου «Γεώργιος Ιακωβίδης» (επιμέλεια έκθεσης: Ο. Μεντζαφού-Πολύζου, αρχιτεκτονικός σχεδιασμός: Σ.Χαραλαμπίδου-Διβάνη, συντονισμός έργου: Γ. Λιόντος). οφείλεται στην πρωτοβουλία του Μορφωτικού και Πολιτιστικού Ιδρύματος «Ν.Γ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ». Στόχος του είναι να λειτουργεί ως τόπος συνάντησης της τεχνολογίας με την τέχνη προσφέροντας στον επισκέπτη κάθε ηλικίας μια εικαστική εμπειρία με σκοπό την απόλαυση και τη γνώση. Στο ισόγειο παρουσιάζονται οι κυριότεροι σταθμοί της ζωής του ζωγράφου Ιακωβίδη (1853-1932), με ψηφιακές

εφαρμογές που αξιοποιούν αρχαιακό υλικό από οικογενειακές στιγμές, από τα επαγγελματικά επιτεύγματα και τον κοινωνικό του περίγυρο. Στον ίδιο χώρο, το cd-rom «Γεώργιος Ιακωβίδης: Η ζωή και το έργο του» προσφέρει στον επισκέπτη έναν εναλλακτικό τρόπο πλοήγησης στη ζωή και το έργο του διακεκριμένου καλλιτέχνη.

Ο πρώτος όροφος είναι αφιερωμένος στην πολύπλευρη εργογραφία του Γεώργιου Ιακωβίδη. Το πλούσιο ζωγραφικό του έργο, από τα πρώτα χρόνια της μαθητείας του κοντά στον δάσκαλό του, τον Νικηφόρο Λύτρα, από την εποχή της ωριμότητάς του στο Μόναχο και ως το τέλος της ζωής του –μυθολογικά θέματα, σκηνές από την παιδική ηλικία, τοπία, προσωπογραφίες, νεκρές φύσεις, ανθογραφίες– αναλύεται και ζωντανεύει μέσα από ποικίλα ηλεκτρονικά συστήματα ψηφιακής προβολής και διάδρασης, όπως οθόνες TFT, οθόνες αφής, δίγλωσσα πάνελ, φωτιζόμενες διαφάνειες (duratrance), ολογραφικές παραστάσεις (holoscreen). Ο μεγεθυντικός φακός, η απομόνωση λεπτομερειών του πίνακα, η επισήμανση σημαντικών στοιχείων με ενδιαφέροντα γραφικά, η σύγκρισή τους με άλλα έργα του ίδιου του Ιακωβίδη, του δασκάλου του Νικηφόρου Λύτρα και σπουδαιών Γερμανών ζωγράφων είναι μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους το ψηφιακό μουσείο προάγει την εκπαιδευτική δι-

άσταση της τέχνης.

Στο υπόγειο προβάλλεται βίντεο σχετικό με την καλλιτεχνική πορεία του Ιακωβίδη, ενώ στον ίδιο χώρο διεξάγονται και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Στο ψηφιακό μουσείο «Γεώργιος Ιακωβίδης» διοργανώνονται εκπαιδευτικά προγράμματα για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς και ξεναγήσεις για ενήλικες. Ειδικά για τα παιδιά δημιουργήθηκε το cd-rom «Στο ατελιέ του Γεώργιου Ιακωβίδη», όπου παρουσιάζονται τα έργα του ζωγράφου με επεξηγηματική αφήγηση και παιχνίδια. Στόχος των προγραμμάτων είναι η βαθύτερη γνωριμία του επισκέπτη με την πολύπλευρη εργογραφία του καλλιτέχνη, αλλά και η ενθάρρυνση της δημιουργικότητας των παιδιών.

Στον χώρο του Μουσείου λειτουργεί επίσης πωλητήριο με cd, βιβλία, αφίσες, κάρτες και αντικείμενα σχετικά με το έργο του Γεώργιου Ιακωβίδη.

Μουσείο Παραδοσιακής Κεραμικής Τήνου

Πρόκειται για ένα νέο μικρό μουσείο που δημιουργήθηκε στο χωριό Αετοφωλιά της Τήνου με πρωτοβουλία του Πολιτιστικού Συλλόγου Αετοφωλιανών, ο οποίος πρόσφερε και το κτήριο, ένα παραδοσιακό τηνιακό σπίτι, για τη στέγασή του. Τη σχετική έρευνα για τη συγκέντρωση του υλικού και τη μουσειολογική μελέτη ανέλαβε το 2008 το Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής.

Στο Μουσείο παρουσιάζονται τόσο δείγματα της εγχώριας παραγωγής (19ος-20ός αι.) όσο και εισηγμένα στην Τήνο κεραμικά, τα οποία μαρτυρούν την άμεση σύνδεση του νησιού με την ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου. Στον αύλειο χώρο του Μουσείου έχει κατασκευαστεί ένα παραδοσιακό καμίνι. Το 2009 κυκλοφόρησε και «Οδηγός της Έκθεσης», που επιμελήθηκαν η κ. Ειρήνη Γαβριλάκη και ο κ. Νικόλαος Λιάρος.

Εκθέσεις

Γυναικών λατρείες - Τελετουργίες και καθημερινότητα στην κλασική Αθήνα

ΣΤΕΛΛΑ ΧΡΥΣΟΥΛΑΚΗ

Με την έκθεση «Γυναικών λατρείες - Τελετουργίες και καθημερινότητα στην κλασική Αθήνα» το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο θέλησε να γιορτάσει τα 120 χρόνια από την ίδρυσή του. Καρπός συνεργασίας του Μουσείου και του Υπουργείου Πολιτισμού με το κοινωφελές Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης, η έκθεση εγκαινιάστηκε τον Δεκέμβριο του 2008 στο Ωνάσειο Πολιτιστικό Κέντρο στη Νέα Υόρκη με τίτλο «Worshiping Women - Ritual and Reality in Classical Athens».

Στην Αθήνα παρουσιάζεται από τις 20 Ιουλίου και ώς το τέλος Νοεμβρίου 2009 στις αίθουσες περιοδικών εκθέσεων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου. Στα 155 αντικείμενα που είχαν επιλεγεί από δεκαοχτώ μουσεία, προστέθηκαν μερικά ακόμα εκθέματα.

Ο κατάλογος, φροντισμένος από τους επιμελητές της έκθεσης Νίκο Καλτσά και Alan Shapiro, παρουσιάζει τα έργα και αιτιολογεί τη θέση τους στις ενότητες. Συνοψίζει τον στόχο και το σκεπτικό της έκθεσης με την εισαγωγή, αλλά και με έντεκα δοκίμια που υποστηρίζουν τα εκθέματα, ενώ συνάμα τροφοδοτούν την επιστημονική συζήτηση στα οικεία θέματα.

Όπως συμβαίνει κατά κανόνα στις θεματικές εκθέσεις, τα αντικείμενα επελέγησαν με κριτήρια την αφηγηματική δύναμη της παράστασης που εικονογραφεί το θέμα, καθώς και ως τεκμήρια των απόψεων που η έκθεση εκφράζει, μολονότι η αισθητική αξία και η μοναδικότητα των εκθεμάτων υπήρξε, ομολογουμένως, ένα ισχυρό δέλεαρ για την ένταξή τους στην έκθεση (για να αναφέρουμε ενδεικτικά τη λευκή λήκυθο του Ζωγράφου του Πανός από το Ερμιτάζ με το λεπτό σχέδιο της χαμογελαστής Άρτεμης με τον αγαπημένο της κύκνο).

Μέσα από τον αναποδογυρισμένο κόσμο της αττικής Παλαιάς Κωμωδίας, όπως για παράδειγμα στην αριστοφάνεια Λυσιστράτη, φθάνει ως εμάς το μήνυμα για την παραγκωνισμένη θέση του γυναικείου φύλου στη δημοκρατική πόλη των κλασικών χρόνων. Λόγοι που εκφωνήθηκαν στα δικαστήρια κατά τον 4ο π.Χ. αιώνα σκιαγραφούν τις γυναίκες

περιχαρακωμένες στο σπίτι, ανήμπορες να αποφασίσουν για το σώμα και τη ζωή τους. Οι δικανικοί λόγοι εστιάζουν στον αποκλεισμό των γυναικών από τα δημόσια πράγματα δεδομένου ότι δεν μπορούσαν να είναι ένορκοι στα δικαστήρια και πολύ περισσότερο να μιλήσουν και να ψηφίσουν στη Βουλή.

Η ανδροκρατική αντίληψη που απηχούν οι φιλολογικές πηγές έχτισε την εικόνα που έχουμε σήμερα για τις Αθηναίες. Μολαταύτα, ο δημόσιος βίος της Αθήνας των κλασικών χρόνων δεν καθοριζόταν μονάχα από την πολιτική. Η ζώσα πραγματικότητα μοιραζόταν εξίσου ανάμεσα στις κοσμικές και τις θρησκευτικές υποθέσεις, εφόσον η θρησκεία διείσδυε σε κάθε πτυχή της ζωής της πόλης. Στη λατρεία, τις τελετές, τις γιορτές οι αποκλεισμένες από την πολιτική Αθηναίες είχαν να παίξουν σημαντικούς ρόλους με πολύ δημόσιους και ορατούς τρόπους.

Η έκθεση θέλησε να δείξει ότι η δραστηριοποίηση αυτή των γυναικών από την πιο τρυφερή τους ηλικία διαμόρφωσε δραστικά την προσωπικότητά τους και παράλληλα σηματοδότησε μια μείζονα συνεισφορά στη δημόσια ταυτότητα της άρχουσας πόλης του κλασικού κόσμου.

Για να υποστηρίξει τις θέσεις της, η έκθεση ακολούθησε τη διάρθρωση κατά ενότητες. Η καθεμιά από αυτές, «Θεές και ηρωίδες», «Γυναίκες και τελετουργίες», «Οι γυναίκες και ο κύκλος της ζωής», εισάγει τη θεματική της επόμενης.

Στην πρώτη ενότητα –εκτός από αγγεία εκτίθενται τα περισσότερα γλυπτά της έκθεσης, αλλά και χάλκινα αναθήματα– παρουσιάζονται οι κύριες θεότητες της Αθήνας που λατρεύονταν σε ιερά τόσο στο θρησκευτικό κέντρο της Ακρόπολης όσο και στην ευρύτερη περιοχή. Θεές πανάρχαιες, βαθιά ριζωμένες στην Αττική από τα μυκηναϊκά χρόνια, συνόψιζαν τις παραδόσεις και εξέφραζαν συνάμα πλευρές και ζητήματα του γυναικείου φύλου. Για τους παραπάνω λόγους, στη λατρεία της Αθηνάς, της Αφροδίτης, της Άρτεμης, της Δήμητρας και Κόρης οι Αθηναίες όλων των κοινωνικών τάξεων ήταν ενεργά αναμεμιγμένες.

Ενεπίγραφα αφιερώματα στην Αθηνά από την Ακρόπολη φωτίζουν συνήθεις πρακτικές που διαψεύδουν πως οι γυναίκες απέφευγαν να αναφέρεται το όνομά τους δημόσια, ή δεν είχαν τον έλεγχο του εισοδήματός τους.

Η λατρεία των ηρωίδων της Αττικής προσφέρει έναν κρίσιμο σύνδεσμο μεταξύ των μυθικών βασιλέων και των μετέπειτα γενών της αττικής γενεαλογίας, κυρίως κατά τον 5ο π.Χ. αιώνα, όταν η Αθήνα διεκδικούσε την αυτοχθονία των κατοίκων της για να υποστηρίξει την πολιτική της. Οι μύθοι που ορίζουν την ηρωική υπόσταση των θυγατέρων του Κέκροπα, της Ιφιγένειας, της Κρέουσας, ακόμα και της Ελένης,

πρόβαλλαν αξίες και κώδικες συμπεριφοράς, όπως της αυταπάρνησης υπέρ της πόλης, της ευσυνείδητης συζύγου ή της αφοσιωμένης τροφού και αποτέλεσαν πρότυπα ρόλων για τις κοπέλες της Αθήνας.

Τα αρχαιολογικά τεκμήρια που παρουσιάζονται στη δεύτερη ενότητα αφορούν μνημεία, όπου καταγράφονται ονόματα ιστορικών ιερειών είτε σε αφιερώματα που έκαναν οι ίδιες, είτε σε επιτύμβια που τις μνημονεύουν. Τα ιερατικά καθήκοντα στην Αθήνα δεν απαιτούσαν μια διά βίου δέσμευση. Πρόκειται για επίτιμα αξιώματα, άλλοτε κληρονομικά κι άλλοτε παραχωρημένα με κλήρωση, και αφορούσαν συνήθως μέλη αριστοκρατικών οικογενειών. Θεωρητικά οι ιέρειες έπαιρναν τη σκυτάλη από διάσημα μυθολογικά πρότυπα της επικής παράδοσης· η αίσθηση αυτής της συνέχειας προσέδιδε κύρος και εξουσία στο πρόσωπό τους που τους επέτρεψε, κάποτε, να αφηγήσουν την ανδρική επιταγή. Μυθικά ιερατικά αξιώματα εικονογραφούνται με περιώνυμα αγγεία δανεισμένα από τα μουσεία του Βατικανού, της Φεράρας ή το Βρετανικό. Την ενότητα συμπληρώνουν εικόνες από λατρευτικές πρακτικές, εκείνες του χορού, της σπονδής και της θυσίας, εικόνες που πείθουν για τη σημασία των τελετουργιών στην κοινωνική ζωή των γυναικών. Εδώ παρουσιάζονται όχι μόνο τα λατρευτικά δρώμενα προς τιμήν των γυναικείων θεοτήτων αλλά και η αποκλειστικά γυναικεία συμμετοχή στη λατρεία αρσενικών θεών και ηρώων, όπως ο Διόνυσος και ο Άδωνις. Γιορτές αγαπημένες από τις γυναίκες καμιά φορά σκανδάλιζαν τους Αθηναίους, αφού τα υπερβολικά ξεσπάσματα του θρήνου και ίσως ακόμα η συνοχή των γυναικείων λατρευτικών θιάσων θεωρήθηκαν απειλή για την ανδρική εξουσία.

Η γυναικεία οικειότητα των παραστάσεων αυτών μας οδηγεί στην τελευταία ενότητα της έκθεσης που ανιχνεύει, μέσα από προσωπικές στιγμές, τον κύκλο της ζωής των Αθηναίων «γένους θηλυκού». Υπογραμμίζει καίριες στιγμές μετάβασης από τη γέννηση ως το θάνατο, καθώς και τον ρόλο των γυναικών στις τελετουργίες που τις συνοδεύουν.

Συνοψίζοντας, η έκθεση θέλησε να δείξει ότι η κοινωνικοποίηση των γυναικών στην Αθήνα περνούσε μέσα από συγκεκριμένες τελετουργίες που ανήκουν στο επίσημο εορτολόγιο της πόλης και αποτελούν έναν ολοκληρωμένο κύκλο θρησκευτικών πρακτικών, μέσα από τις οποίες οι κοπέλες έπρεπε να διδαχθούν πώς να γίνουν σύζυγοι και μελλοντικές μητέρες Αθηναίων πολιτών. Η ανάμιξη των γυναικών σε λατρείες και γιορτές, μαζί ή χωριστά από τους άνδρες, ήταν σημαντική για την επιτυχή λειτουργία της πόλης εφόσον διατηρούσε ένα καθεστώς αρμονίας μεταξύ θνητών και θεών και συντηρούσε την εύνοια των θεών. Υπό αυτό το πρίσμα

η ένταξη των γυναικών στα λατρευτικά δρώμενα, η ενεργή συμμετοχή και η θέση τους σε συγκεκριμένες γιορτές σκιαγραφούν έναν δημόσιο ρόλο που εξυπηρετεί την επίσημη λατρεία, παραπέμπει στους ιδρυτικούς μύθους της πόλης και τη συνδέει με το θρησκευτικό της παρελθόν: τη διασφάλιση του κύκλου της φύσης, όπως και των ομόκεντρών του κύκλων της ζωής, αλλά και της γυναικείας γονιμότητας.

Βυζάντιο 330-1453

ΤΖΕΝΗ ΑΛΜΠΑΝΗ

Μια πολύ σημαντική έκθεση διεθνούς εμβέλειας, με τίτλο «Byzantium. 330-1453», παρουσιάστηκε στη Royal Academy of Arts στο Λονδίνο από τις 25 Οκτωβρίου 2008 έως τις 22 Μαρτίου 2009. Διοργανώθηκε από τη Royal Academy of Arts με τη δυναμική συνεργασία του Μουσείου Μπενάκη και τη συμμετοχή 84 μουσείων από 20 κράτη που δάνεισαν 322 έργα από τις συλλογές τους. Αξιοσημείωτη ήταν και η συμμετοχή ελληνικών δημόσιων μουσείων με τον δανεισμό 51 έργων και φυσικά του Μουσείου Μπενάκη, ως συνεργαζόμενου φορέα, από τη συλλογή του οποίου προέρχονταν 50 εκθέματα.

Οι επιμελητές της έκθεσης, καθηγητές Robin Cormack και Μαρία Βασιλάκη, παρουσίασαν μια ενδιαφέρουσα σύνθεση των πτυχών της βυζαντινής ιστορίας, κοινωνίας και τέχνης μέσα από τις παρακάτω ενότητες: «Οι απαρχές της βυζαντινής τέχνης», «Από τον Κωνσταντίνο στην Εικονομαχία», «Στην Αυλή», «Στο Σπίτι», «Στην εκκλησία», «Εικόνες», «Βυζάντιο και Δύση», «Πέρα από το Βυζάντιο», «Η Μονή της Αγίας Αικατερίνης στο Σινά», που υποστηρίχθηκαν από έργα υψηλής καλλιτεχνικής ποιότητας ή και σημαίνοντα για την εποχή τους.

Έτσι, η έκθεση, αν και απευθυνόταν στο ευρύ κοινό, στο οποίο η απήχρησή της υπήρξε πραγματικά πολύ μεγάλη, κέρδισε και το ενδιαφέρον των μελετητών του Βυζαντίου. Στο πλαίσιο του πολιτιστικού γεγονότος εκδόθηκε ένας ιδιαίτερα καλαίσθητος κατάλογος, με συμβολές έγκριτων βυζαντινολόγων από πολλές χώρες και οργανώθηκε διεθνές συνέδριο.

Η έκθεση «Byzantium. 330-1453» της Royal Academy συμπλήρωσε, με τη δική της επιστημονική και αισθητική προσέγγιση, έναν κύκλο εκθέσεων για το Βυζάντιο που έχουν διοργανωθεί τα 15 τελευταία χρόνια σε μεγάλες πόλεις της Ευρώπης και της Αμερικής (Λονδίνο, Παρίσι, Νέα Υόρκη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Μόναχο, Paderborn κ.α.), προσφέροντας σε ένα ευρύτατο κοινό τη γενική εικόνα ενός μεγάλου πολιτισμού. Εγχειρήματα ιδιαίτερα ευπρόσδεκτα, εφόσον

ο βυζαντινός πολιτισμός, αν και σημαντική συνιστώσα της ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας, παρέμενε ως τώρα εν πολλοίς άγνωστος. Θα ήταν στο εξής σκόπιμο και ενδιαφέρον, κατά την άποψή μου, να διαδεχθεί τη σφαιρική παρουσίαση του Βυζαντίου η πραγματέυση ειδικότερων θεμάτων σχετικών με τον βυζαντινό πολιτισμό σε μεγάλες εκθέσεις που θα αποτελούν επίσης το επιστέγασμα διακρατικών επισημονομικών συνεργασιών.

Αυτός που εις το τετράδραχμον επάνω... Νομίσματα και Κωνσταντίνος Καβάφης

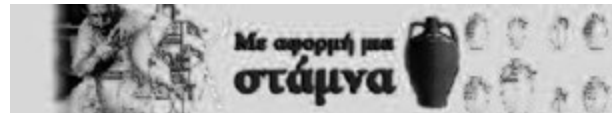
ΣΟΥΖΑΝΑ ΧΟΥΛΙΑ

Μια τελείως ξεχωριστή εμπειρία ζήσαμε φέτος στο Νομισματικό Μουσείο (Δεκέμβριος 2008 - Μάρτιος 2009). Οι πύλες του Ιλίου Μελάθρου άνοιξαν για να υποδεχθούν τον Αλεξανδρινό ποιητή με έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο, βασισμένο σε μια ευφυή ιδέα του Στέφανου Γερουλάνου. Δώδεκα ποιήματα του Κ. Π. Καβάφης, που αναφέρονται σε πρόσωπα ή γεγονότα της Κλασικής Αρχαιότητας, της Ελληνιστικής Ανατολής, της Ρώμης και του Βυζαντίου, συνδέθηκαν με τα νομίσματα που τα απεικονίζουν. Πάρθοι ηγεμόνες, βασιλείς

της Περσίας και της Βακτρίας, ο Ιουλιανός, ο Οροφέρνης Αριαράθου, ο Καισαρίων, Πτολεμαίοι, Σελευκίδες, Κομνηνοί και Παλαιολόγοι καλούσαν τον επισκέπτη σε μια βιωματική προσέγγιση της ιστορίας.

Συνολικά εκτέθηκαν 176 νομίσματα, δύο μολυβδόβουλλα και ένα χρυσόβουλλο, τα οποία αναφέρονταν σε 34 ποιήματα. Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο δάνεισε επίσης 18 αρχαία αντικείμενα της ελληνιστικής, ρωμαϊκής και παλαιохριστιανικής Αλεξάνδρειας για να θυμίσουν την πόλη, η ιστορία της οποίας υπήρξε πηγή έμπνευσης για τον Καβάφη. Σελίδες από το Ημερολόγιο του ποιητή και προσωπικά του αντικείμενα από τη Συλλογή Μάνου Χαριτάτου, καθώς και πληροφοριακό υλικό σχετικά με την επίσκεψη του Καβάφη το 1901 στο Ιλίου Μέλαθρον και στο Νομισματικό Μουσείο, που τότε στεγαζόταν στο Μέγαρο της Ακαδημίας Αθηνών, συμπλήρωναν την έκθεση.

Περιοδική έκθεση «Με αφορμή μια στάμνα»

Μετά από πέντε χρόνια επανεκτίθεται στους χώρους του Κέντρου Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής η έκθεση «Με αφορμή μια στάμνα». Παρουσιάζεται τόσο η τυπολογική εξέλιξη της στάμνας, η ονοματολογία και η λειτουργικότητά της στα νεώτερα χρόνια όσο και οι τεχνικές κατασκευής και διακόσμησης, καθώς και η εμπορική διακίνηση και ο ρόλος της στην τέλεση ορισμένων εθίμων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους αγγειοπλάστες και στα εργαστήριά τους. Στόχος της έκθεσης «Με αφορμή μια στάμνα» είναι να προβάλλει γενικότερα στιγμές από την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ζωή στην Ελλάδα κατά τον 19ο και 20ό αιώνα.

Πολιτιστικά προγράμματα

Περιβάλλον και Πολιτισμός 2009

ΤΟΝΙΑ ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΚΗ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΕΛΕΛΗ

Το Δέντρο της Ζωής σε Τέσσερις Εποχές

Την άνοιξη του 2008 η Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού εγκαινίασε έναν θεσμό πανελλαδικής εμβέλειας με τίτλο «Περιβάλλον και Πολιτισμός» και κύριο στόχο την ευαισθητοποίηση των πολιτών στην προστασία του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου της χώρας. Έτσι, η σημασία και οι συμβολισμοί που συνδέθηκαν με το δέντρο από την αρχαιότητα έως τη σύγχρονη εποχή αποτέλεσαν τον θεματικό άξονα των εκδηλώσεων για τη διετία 2008-2009, με τίτλο «Το Δέντρο της Ζωής σε Τέσσερις Εποχές».

Στο πλαίσιο αυτής της εκστρατείας το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας της Διεύθυνσης Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων ανέλαβε τον συντονισμό διάφορων εκδηλώσεων σε 117 αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και μνημεία της ελληνικής επικράτειας κατά το τριήμερο 9, 10 και 11 Μαΐου 2008.

Στη διάρκεια του εορταστικού τριημέρου 18.000 επισκέπτες –από το ευρύ κοινό και τη μαθητική κοινότητα– επιδόθηκαν σε μια αναζήτηση του Δέντρου στις προθήκες των μουσείων, σε αρχαιολογικούς χώρους, σε κήπους και σε πλατείες. Συμμετείχαν σε δεντροφυτεύσεις και σε εκδρομές σε δάση, παρακολούθησαν μουσικές εκδηλώσεις, ταινίες, παραμύθια και θεατρικές παραστάσεις, ημερίδες, διαλέξεις, εκπαιδευτικά προγράμματα για

μαθητές και για ΑμεΑ, ή ακόμα δράσεις μοναδικές και πρωτότυπες (βλ. και Ενημερωτικό Δελτίο του ICOM, περίοδος Β΄, Δεκ. 2008, τεύχος 5, σελ. 27-28).

Τα αποτελέσματα αυτής της εκστρατείας αξιολογήθηκαν από το Εργαστήριο Μουσειολογίας του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και αξιοποιήθηκαν στον σχεδιασμό της δεύτερης εφαρμογής του έτους 2009. Τα συμπεράσματα της αξιολόγησης αναμένεται να ανακοινωθούν σε επόμενο τεύχος του περιοδικού «Τετράδια Μουσειολογίας».

Η εκστρατεία υλοποιήθηκε για δεύτερη συνεχή χρονιά στις 2, 3 και 4 Μαΐου 2009 με την ίδια θεματική. Οι εκδηλώσεις διοργανώθηκαν σε 123 αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και μνημεία σε όλη την Ελλάδα. Στη δεύτερη αυτή εφαρμογή δόθηκε η δυνατότητα να συμμετάσχουν ενεργά και ξένοι επισκέπτες, καθώς το ενημερωτικό έντυπο της εκστρατείας εκδόθηκε και στην αγγλική γλώσσα. Παράλληλα –αυτό ήταν και το πρώτο βήμα για

των ερωτηματολογίων που συμπλήρωσαν οι συμμετέχοντες φορείς. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα εξεταστούν συγκριτικά με αυτά της πρώτης εφαρμογής προκειμένου να οδηγήσουν σε συμπεράσματα σχετικά με τους στόχους και την επιτυχία δράσεων εθνικού επιπέδου.

Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων της διατίας θα ολοκληρωθεί με την έκδοση λευκώματος, όπου θα προβάλλεται ο φυσικός και πολιτιστικός πλούτος της χώρας μας μέσα από φωτογραφίες αντικειμένων ή χώρων που επιλέγησαν από τους συμμετέχοντες φορείς για να εικονογραφήσουν ένα θέμα που καλύπτει μια περίοδο 5.000 χρόνων.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί η ανταλλαγή ιδεών και δράσεων με αφορμή τη διοργάνωση από το Ελληνικό Τμήμα του ICOM ημερίδας, στο πλαίσιο των εργασιών της ελλη-

το άνοιγμα του θεσμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο- το πρόγραμμα της εκστρατείας παρουσιάστηκε από την προϊσταμένη του Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας κ. Σ. Χρυσουλάκη στις συναντήσεις της ομάδας εργασίας των εμπειρογνομόνων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο «Συνέργιες για την εκπαίδευση, ειδικά για την καλλιτεχνική εκπαίδευση». Η εφαρμογή ψηφίστηκε ως παράδειγμα καλής πρακτικής της Ελλάδας για την προώθηση της εκπαίδευσης στον πολιτισμό, προκειμένου να ακολουθήσουν και άλλες χώρες, κυρίως μεσογειακές, σε αντίστοιχες διοργανώσεις. Επιπλέον προωθήθηκε η συνέργια των περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού με τους τοπικούς φορείς. Έτσι, ο αριθμός των επισκεπτών έφτασε τους 40.000. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν και η ανταπόκριση του κόσμου στη συμπλήρωση και αποστολή των απαιτητικών δελταρίων, τα οποία αγγίζουν τις 6.500.

Σύντομα θα ολοκληρωθεί μια δεύτερη φάση αξιολόγησης

νικής ομάδας ICOM-CECA, με τίτλο «Εκπαιδευτικές δράσεις για την πολιτιστική κληρονομιά και το περιβάλλον 2008-2009», στις 26 Ιουνίου 2009. Στην ημερίδα παρουσιάστηκαν οι νέες εκπαιδευτικές δράσεις των φορέων πολιτισμού που σχεδιάστηκαν την τελευταία διατία και αναδεικνύουν πτυχές της σχέσης και της αλληλεξάρτησης περιβάλλοντος και πολιτισμού.

Το πρόγραμμα «Περιβάλλον και Πολιτισμός» αποτελεί την πρώτη εφαρμογή πανελλαδικής εμβέλειας που διοργάνωσε το ΥΠ.ΠΟ αξιοποιώντας την προηγούμενη εμπειρία αντίστοιχων προσκλήσεων ευρωπαϊκών ή διεθνών οργανισμών. Με τη θεσμοθέτησή του αναμένεται η συστηματική συμμετοχή και δραστηριοποίηση των φορέων πολιτισμού για την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προστασίας του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου του τόπου. «Το Δέντρο της Ζωής σε Τέσσερις Εποχές» αποτέλεσε το θέμα της πρώτης πιλοτικής διοργάνωσης. Στη μορφή του Δέντρου συμπυκνώνονται

με συμβολικό τρόπο το νερό, η γη, ο αέρας αλλά και η φωτιά. Σε αυτά τα τέσσερα στοιχεία της φύσης θα αφιερωθούν οι θεματικές ενότητες των επόμενων διοργανώσεων. Για τη διετία 2010-2011 έχει προταθεί το στοιχείο του νερού.

Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2009

ΣΟΦΙΑ ΑΗΔΟΝΗ

Μάγοι, ξόρκια και φυλακτά

Η μαγεία στον αρχαίο και χριστιανικό κόσμο

Η μαγεία είναι τόσο παλιά όσο και η προσπάθεια του ανθρώπου να ερμηνεύσει τον αβέβαιο κόσμο γύρω του και ακόμη περισσότερο να τον ελέγξει. Η μαγεία έχει να κάνει με τον φόβο του άλλου, του ανερμήνευτου, του υπερφυσικού και εκφράζεται από ένα σύνολο πρακτικών που βρίσκονται σε αντίθεση με τους επίσημους κανόνες της οργανωμένης κοινωνίας. Η μαγεία βρίσκεται στο περιθώριο της δημόσιας ζωής και ταυτόχρονα είναι ιδιωτικά αποδεκτή. Ακόμη και σήμερα, την εποχή του υπέρτατου ορθολογισμού, είναι παρούσα θυμίζοντας τους αρχέγονους φόβους του ανθρώπου.

Το θέμα της μαγείας, τόσο παλιό όσο και επίκαιρο, προσήλκυσε το ενδιαφέρον πολλών φορέων για διοργάνωση εκδηλώσεων στο πλαίσιο του εορτασμού των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2009.

Ο θεσμός έχει συμπληρώσει τον δέκατο πέμπτο χρόνο της καθιέρωσής του στην Ελλάδα και παρά τις εγγενείς αδυναμίες του προγράμματος (αδυναμία δημιουργίας ευκρινούς πανευρωπαϊκού στίγματος, χρονικού και θεματικού), την έλλειψη χρηματοδότησης (ευρωπαϊκής και εθνικής), τις αναγκαστικά χαλαρές προδιαγραφές για τη διοργάνωση των ποικίλων εκδηλώσεων από διαφορετικούς φορείς ως προς τη δομή και τους τομείς δραστηριοποίησής τους, φαίνεται ότι έχει πετύχει τους βασικούς του στόχους. Τα μουσεία έχουν εντάξει τον θεματικό αυτόν εορτασμό στις επικοινωνιακές τους δράσεις, στις οποίες έτσι κι αλλιώς τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει να δίνουν έμφαση. Απευθύνονται πιο δυναμικά στο ευρύ κοινό αλλά και σε ειδικές ομάδες (σχολεία, οικογένειες, ΑμεΑ, κ.ά.) μπαίνοντας σε μια διαδικασία επιλογής εκθεμάτων που είτε ερμηνεύονταν μέσα σε ένα άλλο πλαίσιο, είτε δεν είχαν βρει τη θέση τους στις μόνιμες εκθέσεις.

Μέσα από τις μικρές περιοδικές εκθέσεις που παρουσιάζουν,

τα εκπαιδευτικά προγράμματα που σχεδιάζουν ή τα εργαστήρια που οργανώνουν, τα μουσεία προτείνουν διαφορετικές ερμηνείες του πολιτισμικού αποθέματος που διαθέτουν και αφηγούνται συχνά διαφορετικές ιστορίες φτιαγμένες από το ίδιο «υλικό». Η σταθερή περιοδικότητα του προγράμματος διευκολύνει τον προγραμματισμό των δράσεών τους και εδραιώνει μια πιο συνεπή σχέση με το κοινό τους.

Στον φετινό εορτασμό (25-27 Σεπτεμβρίου 2009) διοργανώθηκαν εκδηλώσεις σε 49 σημεία (μουσεία, μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους) της Ελλάδας από 61 φορείς. Παρόλο που δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη η συλλογή των απολογιστικών στοιχείων, από τα μέχρι τώρα στοιχεία είναι φανερή η επιτυχία τους. Δεκαπέντε (15) περιοδικές εκθέσεις, δεκατέσσερα (14) εκπαιδευτικά προγράμματα, δώδεκα (12) θεματικές ξεναγήσεις και άλλες τόσες διαλέξεις, τέσσερα (4) εικαστικά εργαστήρια, οκτώ (8) δρώμενα, τρία (3) εικαστικά εργαστήρια και, τέλος, η αισθητή παρουσία των νέων τεχνολογιών με προβολές οπτικοακουστικού υλικού και διαδραστικών εφαρμογών αποτελούν έναν συνοπτικό αριθμητικό απολογισμό του εορταστικού τριημέρου. Χαρακτηριστικό είναι ότι αυτή τη χρονιά σχεδιάστηκε και εκδόθηκε αρκετό έντυπο υλικό καλύπτοντας την ανάγκη αποτύπωσης των πληροφοριών που συνόδευαν τις ποικίλες

δράσεις.

Οι θεματικές που απασχόλησαν τους φορείς που δραστηριοποιήθηκαν φέτος ποικίλλουν: είδη και πρακτικές μαγείας, μαγεία και θεραπεία, μαγεία και επιστήμες, μαγεία και θρησκεία, μαγεία και μυθολογία, μαγεία και καθημερινή ζωή, μαγεία και τέχνη, μάγισσες, νύμφες και ξωτικά, αποτροπαικά σύμβολα, αντικείμενα σχετιζόμενα με μαγικές πεποιθήσεις και πρακτικές. Οι θεματικές καλύπτουν ένα ευρύτατο χρονικό φάσμα από την αρχαιότητα ως τα νεώτερα χρόνια.

Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν μερικές από αυτές:

Οι θεματικές ξεναγήσεις στον αρχαιολογικό χώρο των λόφων Πνύκας, Νυμφών και Μουσών, «το μεγαλύτερο κέντρο ξωτικών», ακολουθούμενες από αφηγήσεις παραμυθιών και χορο-θεατρικό δρώμενο (Α΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων), καθώς και αυτές στο ιερό του Ασκληπιού στη νότια κλιτύ της Ακρόπολης, με τίτλο «...στο ιερό του Ασκληπιού θα πάω να τον πλαγιάσω...» (Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας της ΔΜΕΕΠ). Τα εκπαιδευτικά προγράμματα «Φίδια, νεράιδες και ξωτικά, γοργόνες, δράκοι και στοιχειά» και «Τα μαγικά του δέντρου και του νερού» (Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης). Η μικρή έκθεση «Βάσκανος οφθαλμός: Σύμβολα μαγείας από ιδιωτικές αρχαιολογικές συλλογές»

(Εφορεία Αρχαιοπωλείων και Ιδιωτικών Αρχαιολογικών Συλλογών). Τα εικαστικά εργαστήρια «Από το μύθο της Περσεφόνης στους δράκους της λαϊκής παράδοσης» (Μουσείο Ελληνικής Παιδικής Τέχνης). Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Κουδούνια, κουδουνάκια, ήχοι μαγικοί» (Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Οργάνων Φοίβου Ανωγειανάκη σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς).

Η διαδρομή «Φόβοι και φυλακτά στον ελληνικό χρόνο» (Μουσείο Μπενάκη). Οι θεματικές περιηγήσεις «Μυθικά όντα στα νομίσματα και στα ζωγραφικά μοτίβα του Ιλίου Μελάθρου (Νομισματικό Μουσείο).

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Η μαγεία της φωτιάς» και το δρώμενο με τίτλο «Ο Κλήδονας» (Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής). Οι διηγήσεις μύθων και θρύλων «Θεοί, δαιμόνια και μάγισσες της θάλασσας» (Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος).

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Η Μέδουσα Γοργώ στο Μουσείο της Ολυμπίας» (Ζ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων). Η έκθεση «Δεισιδαιμονίες και Βασκανίες: Σύμβολα, ξόρκια και φυλακτά» (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα). Η ψηφιακή παρουσίαση «Ο μαγικός κόσμος των σφραγιδόλιθων» (Αρχαιολογικό Μουσείο Μεσσηνίας).

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα «Μαγικά αντικείμενα – Λαϊκές δοξασίες» και «Ιδιωτικές τελετουργίες» (Αρχαιολογικά Μουσεία Βόλου και Αλμυρού αντίστοιχα). Η έκθεση και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Άμπρα κατάμπρα: Πέτρα, χρώμα και νερό, γίνε σπίτι μαγικό» (Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Κεντρικής Μακεδονίας). Το πρόγραμμα εκπαιδευτικού δράματος «Μαγικά αντικείμενα – Ανεξερεύνητα μυστικά» (Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης). Η περιοδική έκθεση «Μαγεία και θρησκεία: Θεοί, άγιοι και δαίμονες» (Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού).

Τα καλλιτεχνικά εργαστήρια «Μάγισσα, μάγισσα, τι μαγειρεύεις» και «Φύτετε κακά από δω, πτου – πτου – πτου!» (Μουσείο Μετάξης και Μουσείο Μαρμαροτεχνίας αντίστοιχα). Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μαγεία στο Βυζάντιο» (Ιστορικό Μουσείο Κρήτης). Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος;» (Ναυτικό Μουσείο Οινουσσών). Η έκθεση και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Η μαγεία των απολιθωμάτων: Από τη μυθολογική Μέδουσα στην επιστημονική θεώρηση των απολιθωμάτων» (Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου) και άλλα πολλά.

Ο εορτασμός της επόμενης χρονιάς θα έχει για δεύτερη χρονιά το ίδιο θέμα δίνοντας την ευκαιρία για περαιτέρω διερεύνηση και επεξεργασία, πιθανές συνεργασίες και αφορμή για ανανέωση της πρόσκλησης σε παλιούς και νέους επισκέπτες.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μαγεία των απολιθωμάτων: Από τη μυθολογική Μέδουσα στην επιστημονική θεώρηση των απολιθωμάτων» (Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου) και άλλα πολλά.

Ο εορτασμός της επόμενης χρονιάς θα έχει για δεύτερη χρονιά το ίδιο θέμα δίνοντας την ευκαιρία για περαιτέρω διερεύνηση και επεξεργασία, πιθανές συνεργασίες και αφορμή για ανανέωση της πρόσκλησης σε παλιούς και νέους επισκέπτες.

Ο εορτασμός της επόμενης χρονιάς θα έχει για δεύτερη χρονιά το ίδιο θέμα δίνοντας την ευκαιρία για περαιτέρω διερεύνηση και επεξεργασία, πιθανές συνεργασίες και αφορμή για ανανέωση της πρόσκλησης σε παλιούς και νέους επισκέπτες.

Ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Collection Mobility 2.0»

ΣΟΦΙΑ ΤΣΙΛΙΔΟΥ

Από τον Μάιο 2009, η Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού μετέχει ως συνδιοργανωτής φορέας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Collection Mobility 2.0». Πρόκειται για έργο διακρατικής συνεργασίας διετούς διάρκειας (Μάιος 2009 - Απρίλιος 2011), το οποίο υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος-πλαisiού «Πολιτισμός 2007-2013» (Culture 2007-2013) και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στο πρόγραμμα μετέχουν 10 φορείς –Υπουργεία Πολιτισμού ή συναφείς αρχές και εθνικά μουσεία/πινακοθήκες– από 9 ευρωπαϊκές χώρες (Ολλανδία, Βέλγιο, Γερμανία, Φιλανδία, Μ. Βρετανία, Ουγγαρία, Ισπανία, Ελλάδα, Ρουμανία), με κεντρικό συντονιστή το Ινστιτούτο Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ολλανδίας (Erfgoed Nederland). Μετέχουν επίσης, ως συνεργαζόμενοι φορείς με υποστηρικτική δράση, μουσεία και μουσειακοί οργανισμοί από 11 κράτη-μέλη, μεταξύ των οποίων και το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο στην Αθήνα.

Το πρόγραμμα «Collection Mobility 2.0» αποσκοπεί στη συνέχιση και περαιτέρω αξιοποίηση του έργου που παρήχθη την περίοδο 2003-2008 στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διαβούλευσης για την ενίσχυση της διακίνησης των συλλογών μεταξύ των ευρωπαϊκών μουσείων (Collection Mobility), θέμα που εξακολουθεί να αποτελεί μια από τις προτεραιότητες της ΕΕ στον τομέα του πολιτισμού.

Με αφετηρία τη διαπίστωση ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των συλλογών των ευρωπαϊκών μουσείων βρίσκεται στις αποθήκες τους, καθώς και ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό μουσείων διοργανώνει περιοδικές εκθέσεις σε τακτική βάση, η ενίσχυση των δανεισμών, των ανταλλαγών και των περιοδικών εκθέσεων επιδιώκεται στο όνομα της δημιουργίας περισσότερων ευκαιριών για την πρόσβαση των Ευρωπαϊκών πολιτών σε ολόένα και μεγαλύτερο μέρος του πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος που διαχειρίζονται τα μουσεία. Το ενεργό ενδιαφέρον της Κοινότητας και των κρατών-μελών προς την κατεύθυνση αυτή έχει αποτυπωθεί, τα τελευταία χρόνια, σε μια σειρά ενεργειών, όπως η διοργάνωση συνεδρίων στο πλαίσιο των διαδοχικών Προεδριών της ΕΕ, η ανάληψη μελετών, η υιοθέτηση ψηφισμάτων, η κατάρτιση του «Ευρωπαϊκού Προγράμματος Δράσης για την Προώθηση της Κινητικότητας των Συλλογών και των Προδιαγραφών Δανεισμού» (Action Plan for the EU Promotion of Museum

Collections' Mobility and Loan Standards) και η σύσταση ομάδων εργασίας για την υλοποίησή του. Αποτέλεσμα της δραστηριότητας που προαναφέρθηκε είναι αφενός η συλλογή ενός σημαντικού όγκου συγκριτικών πληροφοριών σχετικά με το θεσμικό και το διαχειριστικό πλαίσιο του δανεισμού μουσειακών αντικειμένων στον ευρωπαϊκό χώρο και αφετέρου η διατύπωση αρχών καλής πρακτικής και προτάσεων για την εναρμόνιση της διαδικασίας του δανεισμού.

Υιοθετώντας έναν πιο πρακτικό προσανατολισμό και στοχεύοντας στη διάχυση του προβληματισμού που έχει αναπτυχθεί ως τώρα στην ευρύτερη μουσειακή κοινότητα, το πρόγραμμα «Collection Mobility 2.0» εστιάζει στις ακόλουθες δράσεις:

- Τη διοργάνωση σεμιναρίων επιμόρφωσης σε θέματα διαχείρισης δανείων, που απευθύνονται σε περιορισμένο αριθμό εκπροσώπων –επιμελητών και αρχαιοθετών συλλογών (registrars)– από τα 27 κράτη-μέλη. Πιο συγκεκριμένα, θα πραγματοποιηθούν 3 τριήμερα σεμινάρια στην Ουγγαρία, το Βέλγιο και την Ισπανία κατά τα έτη 2010-2011. Τα σεμινάρια θα καλύπτουν θέματα, όπως ασφάλιση έργων υπό δανεισμό, συστήματα κρατικής εγγύησης, νομοθεσία για την ασυλία προσωρινών δανείων από διεκδικήσεις τρίτων (immunity from seizure), καλές πρακτικές μακροχρόνιου δανεισμού, διαχειριστικά πρότυπα κ.λπ. Οι συμμετέχοντες καλούνται, στη συνέχεια, να αναλάβουν οι ίδιοι ρόλο εκπαιδευτών και με τη βοήθεια υποστηρικτικού υλικού να προσαρμόσουν και να παρουσιάσουν το σεμινάριο στη μουσειακή κοινότητα της χώρας τους.

- Την έκδοση επιστημονικού εγχειριδίου το οποίο θα αποτελέσει τη θεωρητική βάση του σεμιναρίου, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην εξοικείωση των επαγγελματιών των μουσείων με τις σύγχρονες τάσεις και πρακτικές στον τομέα της διαχείρισης των συλλογών που προωθούν την κινητικότητα. Έμφαση δίνεται σε ζητήματα, όπως η ιστορική εξέλιξη των μουσειακών συλλογών, συλλεκτική πολιτική και μηχανισμοί συγκρότησης ταυτότητας, στρατηγικές διαχείρισης των συλλογών στον 21ο αιώνα και πρακτικά ζητήματα που αφορούν στη διακίνηση των μουσειακών συλλογών (καθορισμός αξίας αντικειμένων, ασφάλιση/κρατική εγγύηση, έλεγχος προέλευσης αντικειμένων, προδιαγραφές ασφάλειας, μεταφοράς κ.λπ.).

- Τη δημιουργία δικτυακού τόπου προορισμένου να λειτουργεί ως κεντρική πηγή πληροφόρησης για ζητήματα σχετικά με την «κινητικότητα των συλλογών» στην Ευρώπη, καθώς και ως πλατφόρμα επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων.

Νέες Εκδόσεις

Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα Μουσεία

Αγγελική Κόκκου, Εκδόσεις Καπόν, Αθήνα 2009

Μετά από τριάντα και πλέον χρόνια επανεκδόθηκε από τις Εκδόσεις Καπόν το βιβλίο της Αγγελικής Κόκκου «Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα μουσεία».

Η αποκάλυψη των μνημείων, η συντήρηση και η ανάδειξή τους, καθώς και η δημιουργία των μουσείων είναι θέματα που απασχόλησαν και συνεχίζουν να απασχολούν, με το ίδιο πάντα ενδιαφέρον, όλες τις χώρες του κόσμου. Το βιβλίο καλύπτει μια μακρά περίοδο της ελληνικής ιστορίας από τον 15ο έως και το τρίτο τέταρτο του 20ού αιώνα. Μετά από μια σύντομη αναφορά στην κατάσταση των μνημείων στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και στο έργο των Ευρωπαίων περιηγητών που επισκέφθηκαν την Ελλάδα στα χρόνια εκείνα, παρουσιάζεται η μέριμνα του ελληνικού κράτους, αμέσως μετά την ίδρυσή του, τόσο για τη διάσωση και την αποκάλυψη των μνημείων όσο και για τη δημιουργία των πρώτων αρχαιολογικών συλλογών και την ίδρυση και οικοδομή των αθηναϊκών και επαρχιακών μουσείων.

Μέσα από λεπτομερειακή έρευνα των αρχείων, των αρχαιολογικών περιοδικών, του ημερήσιου και περιοδικού τύπου και άλλων δημοσιευμάτων δίνεται για πρώτη φορά μια ολοκληρωμένη εικόνα του θέματος και παρουσιάζεται το έργο αρχαιολόγων, αρχιτεκτόνων και άλλων επιστημόνων και δημοσίων προσώπων που εργάστηκαν για την αποκάλυψη, τη διάσωση και την ανάδειξη των μνημείων του αρχαίου, βυζαντινού, μεταβυζαντινού και νεώτερου ελληνικού πολιτισμού.

Τετράδια Μουσειολογίας, τεύχος 6 (2009)

Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, Αθήνα

Το έκτο κατά σειρά τεύχος του περιοδικού «Τετράδια Μουσειολογίας» κυκλοφόρησε στα τέλη Οκτωβρίου. Το τεύχος είναι και αυτή τη φορά θεματικό και αφιερωμένο στις έρευνες κοινού και την αξιολόγηση. Τα κυρίως άρθρα, γραμμένα από έμπειρους στο θέμα ερευνητές που δραστηριοποιούνται κυρίως στη Μεγ. Βρετανία (Paulette McManus, Jocelyn Dodd και Ceri Jones, Θεανώ Μουσουρή, Dirk von Lehn) επιχειρούν μια ιστορική αναδρομή στην έρευνα, ενώ παράλληλα παρουσιάζουν τρέχουσες μεθοδολογίες και προβληματισμούς (το μοντέλο «Εννοιολογικό πλαίσιο αναφοράς» που δημιουργήθηκε από το Κέντρο Έρευνας του Τμήματος Μουσειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Λέστερ, τη χρήση της «απελευθερωτικής προσέγγισης» για τη μελέτη ειδικών ομάδων κοινού, τη χρήση του βίντεο ως εργαλείου για την πραγματοποίηση τέτοιων ερευνών).

Το δεύτερο μέρος του τεύχους περιλαμβάνει σύντομες παρουσιάσεις ερευνών κοινού και αξιολόγησης που έχουν πραγματοποιηθεί σε ελληνικά μουσεία και χώρους πολιτισμικής αναφοράς από το προσωπικό τους ή σε συνεργασία με πανεπιστημιακά τμήματα. Στις παρουσιάσεις συμπεριλαμβάνονται οι έρευνες που έχουν πραγματοποιήσει τα Αρχαιολογικά Μουσεία Θεσσαλονίκης, Ολυμπίας, Ηγουμενίτσας και Βόλου, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, το Λαογραφικό Μουσείο Λάρισας, το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, καθώς και η εκστρατεία του ΥΠ.ΠΟ, «Το Δέντρο της Ζωής σε Τέσσερις Εποχές».

Νέες Εκδόσεις

Το τεύχος ολοκληρώνεται με την παρουσίαση εκδόσεων και συνεδρίων, καθώς και ενός ψηφιακού εκπαιδευτικού προγράμματος στην Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

Στα παρασκήνια του Μουσείου: Η διαχείριση των μουσειακών συλλογών

Αλεξάνδρα Μπούνια, Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα, 2009

Το βιβλίο αυτό εντάσσεται στη σειρά «Μουσειακές Σπουδές», η οποία εγκαινιάστηκε πέρσι με το βιβλίο «Εκπαιδευτικά ταξίδια στο χρόνο», σε επιμέλεια των Ν. Νικονάνου και Κ. Κασβίκη. Πρόκειται για μια συνοπτική παρουσίαση διαφορετικών θεμάτων που άπτονται της διαχείρισης των μουσειακών συλλογών, σε μια προσπάθεια εξοικείωσης φοιτητών, αλλά και εργαζόμενων σε μικρά κυρίως μουσεία, με τις τάσεις της σύγχρονης διεθνούς βιβλιογραφίας και πρακτικής. Το βιβλίο αποτελείται από οκτώ κεφάλαια, τα οποία αναφέρονται στις βασικές έννοιες της διαχείρισης συλλογών, στη συλλεκτική δραστηριότητα, στην καταγραφή και τεκμηρίωση συλλογών, στην έρευνα, σε θέματα προστασίας και ασφάλειας, στην αποθήκευση, αλλά και στη δεοντολογία. Το τελευταίο κεφάλαιο επιχειρεί μια ανακεφαλαίωση και εισαγωγή στο επόμενο βήμα, στην αξιοποίηση δηλαδή των νέων τεχνολογιών για τους σκοπούς της διαχείρισης συλλογών στο μέλλον, και φέρνει στο προσκήνιο έννοιες, όπως η ψηφιοποίηση και η ψηφιακή επιμέλεια.

Η οθωμανική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα

Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, Αθήνα 2008
 Επιμέλεια έκδοσης: Έρση Μπρούσκαρη
 Συντονισμός έκδοσης: Τζούλια Παπαγεωργίου,
 Νίκος Πανουτσόπουλος, Αμαλία Τσιτούρη, Αγγελική Κούρτση

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Για πρώτη φορά παρουσιάζονται 191 αξιόλογα οθωμανικά μνημεία από όλη την Ελλάδα. Περιγράφεται το ιστορικό πλαίσιο της εποχής στον ελληνικό χώρο, ώστε να ενταχθεί η οθωμανική αρχιτεκτονική στο κοινωνικό πλαίσιο από το οποίο παρήχθη. Εισαγωγικά κείμενα για τα θρησκευτικά και κοσμικά μνημεία

μάς εξοικειώνουν με τους βασικούς τύπους της οθωμανικής αρχιτεκτονικής. Τα σημαντικότερα οθωμανικά μνημεία από κάθε γεωγραφική περιοχή της χώρας καταγράφονται με φωτογραφίες, σχέδια, ιστορικές και αρχαιολογικές πληροφορίες. Οι εργασίες αναστήλωσης και ανάδειξης τεκμηριώνονται σ' όσα μνημεία έχουν πραγματοποιηθεί.

Τεμένη, τεκέδες, ιεροδιδασκαλεία, μπεζεστένια, λουτρά, σχολεία, ξενώνες, πτωχοκομεία, κρήνες, κάστρα, πύργοι, γέφυρες, διοικητήρια, στρατώνες, κατοικίες, κτήρια που χτίστηκαν στην Ελλάδα στη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας, αποτελούν το σώμα του τόμου. Η νομοθεσία, οι αρχές που διέπουν αυτή την πολιτιστική κληρονομιά συμπληρώνουν τις γνώσεις μας για τη διαχείριση αυτών των μνημείων.

Αρχαιολόγοι, ιστορικοί της τέχνης, αρχιτέκτονες και ιστορικοί συνεργάστηκαν στον τόμο. Η Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων συντόνισε τις υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, δηλαδή τις Εφορείες Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων και τις Εφορείες Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων στις περιοχές των οποίων βρίσκονται τα μνημεία, ώστε να πραγματοποιηθεί ο τόμος αυτός που προβάλλει το έργο τους και αναδεικνύει τον πλούτο των μνημείων.

Αρχαιολογικά Μουσεία και Συλλογές

Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Αθήνα 2008
Συντον. έκδ.: Σουζάνα Χούλια-Καπελώνη, Παρή Καλαμαρά

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Τα νέα αρχαιολογικά μουσεία και οι συλλογές έχουν πληθύνει στη χώρα μας σημαντικά. Με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες του

2004, αλλά και αργότερα, μουσειολογικές μελέτες και κτήρια ολοκληρώθηκαν. Ανασκαφές και νέα σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα βρήκαν χώρο έκθεσης και προβολής στις νέες αίθουσες που δημιουργήθηκαν σχεδόν σε όλες τις περιοχές. Η έκδοση αυτή της Διεύθυνσης Μουσείων, εκτός του ότι καλύπτει ένα μεγάλο κενό ετών, προβάλλει τα μουσεία μας και ενημερώνει το κοινό τόσο για τα παλιά όσο και για τα νέα μουσεία. Παρουσιάζονται 199 μουσεία. Η παρουσίαση ακολουθεί τη γεωγραφική διαίρεση της χώρας. Βασικές πληροφορίες πρόσβασης, φωτογραφίες και το περιεχόμενο του κάθε μουσείου ή της συλλογής περιλαμβάνονται στον τόμο.

Είναι η πρώτη φορά που παρουσιάζεται με αυτόν τον συνοπτικό, αλλά και ενημερωτικό τρόπο το σύνολο των αρχαιολογικών μουσείων της χώρας. Είναι μια έκδοση χρήσιμη για τον επισκέπτη που ενδιαφέρεται γι' αυτό το είδος των μουσείων, για τον εκπαιδευτικό που αναζητά να γνωρίσει τα μουσεία της περιοχής του, αλλά και για τον ειδικό που έχει, έτσι, μια ολοκληρωμένη εικόνα για το στίγμα και την κατεύθυνση των αρχαιολογικών μουσείων της Ελλάδας. Έργο συλλογικό, δημιουργήθηκε με τη φροντίδα του προσωπικού της Διεύθυνσης Μουσείων, το οποίο έχει να επιδείξει και άλλα τέτοια δείγματα ολοκληρωμένης εργασίας. Καλαίσθητος και εύχρηστος ο νέος οδηγός των μουσείων, έρχεται να συμβάλει στη μελέτη θεμάτων σχετικών με τα μουσεία, που τελευταία στην Ελλάδα κερδίζει έδαφος.

Η Βιβλιοθήκη του ICOM οργανώνεται ηλεκτρονικά

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM, αμέσως μετά την ίδρυσή του, έθεσε ως στόχο του τη δημιουργία βιβλιοθήκης που θα ήταν χρήσιμη στους επαγγελματίες των μουσείων και στους ασχολούμενους με θέματα μουσειολογίας και μουσειοπαιδαγωγικής.

Η οργάνωση της βιβλιοθήκης, αρχικά με βιβλία που δωρήθηκαν από μουσεία και διάφορους σχετικούς φορείς, ξεκίνησε το 1987, όταν το Ελληνικό Τμήμα του ICOM εγκαταστάθηκε στο κτήριο της οδού Αγ. Ασωμάτων 15, που μας παραχωρήθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού. Στη συνέχεια η Γενική Γραμματεία του ICOM που εδρεύει στο Παρίσι, γνωρίζοντας πλέον ότι το Ελληνικό Τμήμα έχει αποκτήσει στέγη, μας παραχώρησε πολλούς τόμους εξειδικευμένων βιβλίων, πρακτικών συνεδρίων και άλλων σχετικών εντύπων.

Έκτοτε η βιβλιοθήκη εμπλουτίζεται με προσφορές βιβλίων από μουσεία και άλλους φορείς, με βιβλία και πρακτικά συνεδρίων που φέρνουν μέλη μας από το εξωτερικό, καθώς και με εκδόσεις του Ελληνικού Τμήματος, κυρίως πρακτικά συνεδρίων ή σεμιναρίων που οργανώνει το ίδιο.

Σήμερα, μετά την ίδρυση πανεπιστημιακών σχολών πολιτισμικής διαχείρισης και μεταπτυχιακών τμημάτων μουσειολογίας, το ενδιαφέρον για τη βιβλιοθήκη είναι πιο έντονο, κυρίως από σπουδαστές των σχολών αυτών.

Για την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία της βιβλιοθήκης και για να καταστεί πιο χρήσιμη στους ενδιαφερόμενους μελετητές αποφασίσαμε να εγκαταστήσουμε ένα σύστημα ηλεκτρονικής διαχείρισης με τη βοήθεια μιας μικρής ομάδας μελών μας που ανέλαβε να δουλέψει για τον σκοπό αυτό.

Ύστερα από αίτημά μας, το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ, Ερευνητικό Τμήμα του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών) μας προσέφερε δωρεάν το Σύστημα Αυτοματισμού Βιβλιο-

θηκών (ΑΒΕΚΤ), μια ειδική εφαρμογή λογισμικού, που έχει αναπτυχθεί από το ΕΚΤ για την ολοκληρωμένη οργάνωση βιβλιοθηκών και τη διάθεση των βιβλιογραφικών δεδομένων. Ανέλαβε επίσης το ΕΚΤ τη σύντομη εκπαίδευση ενός ατόμου για τη χρήση του λογισμικού.

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Πειραιώς μας προσέφερε ένα ολοκληρωμένο σύστημα υπολογιστή, εκτυπωτή κ.λπ. για την εγκατάσταση του προγράμματος. Έτσι, ξεκίνησε η ηλεκτρονική εγγραφή των βιβλίων από δύο νέους εθελοντές, τη Δέσποινα Ανδριοπούλου, υποψήφια διδάκτορα στο Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, και τον Κώστα Ιατρόπουλο, πτυχιούχο ΤΕΙ Βιβλιοθηκονομίας. Στις εργασίες για την αναδιοργάνωση της βιβλιοθήκης σημαντική ήταν και είναι η συμβολή της αρχαιολόγου Βούλας Καλλιώδη, μέλους μας, που πάντα πρόθυμα προσφέρει τη βοήθειά της στο έργο του ICOM.

Ωστόσο, η εργασία αυτή απαιτεί αρκετό χρόνο και είναι αναγκαία η απασχόληση ενός ατόμου σε μόνιμη βάση και για αρκετό χρονικό διάστημα, ώστε να ολοκληρωθεί η ηλεκτρονική καταγραφή των βιβλίων και να αναδιοργανωθεί ο χώρος της βιβλιοθήκης σύμφωνα με τα επιστημονικά πρότυπα. Για την κάλυψη της δαπάνης απασχόλησης ενός ατόμου η Ασφαλιστική Εταιρεία Commercial Value A.A.E. μας προσέφερε το ποσό των 2.500 €. Ελπίζουμε σύντομα, με τη βοήθεια των μελών μας και των εθελοντών, η βιβλιοθήκη να είναι στη διάθεση των μελετητών με την ηλεκτρονική της μορφή.

Εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας σε όσους μας βοήθησαν με την προσφορά τους και μας έδωσαν, έτσι, τη δυνατότητα να προχωρήσουμε για την ολοκλήρωση ενός από τους πιο βασικούς στόχους μας: μια βιβλιοθήκη πλούσια σε βιβλία και εύχρηστη στους μελετητές.

Διαλέξεις με θέμα «Μουσεία, Εκθέσεις και Αρχιτεκτονική»

Η δημιουργία νέων μουσείων, η διοργάνωση εκθέσεων, η μελέτη της σχέσης του μουσείου με το κοινό προϋποθέτουν τη συνεργασία μεταξύ των επιμέρους γνωστικών πεδίων, της μουσειολογίας και της μουσειογραφίας, μεταξύ επιμελητών, μουσειολόγων και αρχιτεκτόνων. Παραδείγματα από τη διεθνή επικαιρότητα, από το Νέο Μουσείο Ακρόπολης ως το Neues Museum του Βερολίνου, φέρνουν διαρκώς στο προσκήνιο

θέματα συνεργασίας και σχέσης της αρχιτεκτονικής με τη μουσειακή θεωρία και πρακτική.

Επιδιώκοντας να συμβάλει σε αυτόν τον διάλογο, αλλά και παράλληλα να αποτελέσει χώρο συνάντησης και συνεργασίας των εργαζομένων στα ελληνικά μουσεία, το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) εγκαινίασε το 2009 έναν κύκλο διαλέξεων με θέμα «Μουσεία, Εκθέσεις και Αρχιτεκτονική». Στόχος

των διαλέξεων αυτών είναι να συζητηθούν θέματα που προκύπτουν κατά τη διοργάνωση εκθέσεων και τη δημιουργία μουσείων, να αποσαφηνιστούν οι ρόλοι και να επιτευχθεί μια όσο το δυνατόν μεγαλύτερη κατανόηση μεταξύ των εμπλεκόμενων σε αυτές τις δραστηριότητες μέσα από τον διάλογο και την επικοινωνία. Επιπλέον, η σειρά αυτή ομιλιών μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πεδίο εκπαίδευσης για νέους επιστήμονες στον χώρο των μουσείων.

Στον πρώτο κύκλο ομιλιών συμμετείχαν με παρουσιάσεις οι αρχιτέκτονες: Λένα Κατσανίκα, Γιάννης Κίζης, Νίκος Βρανίκας, Σόνια Χαραλαμπίδου και Πάνος Τζώνος. Ένας δεύτερος κύκλος ομιλιών θα πραγματοποιηθεί το 2010 προκειμένου και άλλοι έμπειροι αρχιτέκτονες να συμβάλουν σε αυτόν τον διάλογο.

Εκπτώσεις σε πωλητήρια Μουσείων

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM, στην προσπάθειά του να ενισχύσει τις παρεχόμενες προς τα μέλη του υπηρεσίες, ζήτησε από μουσεία και ιδιωτικούς φορείς-μέλη του να εξετάσουν τη δυνατότητα έκπτωσης στα πωλητήριά τους. Μέχρι σήμερα οι φορείς που έχουν ανταποκριθεί είναι οι εξής:

Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης, Βασ. Όλγας 68, Θεσσαλονίκη (έκπτωση 10% σε πολλά από τα είδη του πωλητηρίου, όταν οι συνολικές αγορές είναι πάνω από 15 ευρώ).

Λαογραφικό Μουσείο Φθιώτιδας, Καλύβα - Μπακογιάννη 6, Λαμία (έκπτωση 41%).

Μουσείο Χέλμη-Φυσικής Ιστορίας, Αγία Μαρίνα, Ζάκυνθος (έκπτωση 15%).

Επιτροπή Ποντιακών Μελετών, Αγνώστων Μαρτύρων 73, Νέα Σμύρνη (έκπτωση 20% στις εκδόσεις της Επιτροπής).

Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, Κηφισιά (έκπτωση 10% στις εκδόσεις του Μουσείου και σε άλλα πωλητέα).

Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Νεοφύτου Δούκα 4, Αθήνα (έκπτωση 10% στις εκδόσεις του Μουσείου και σε άλλα πωλητέα).

Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής, Μελιδώνη 4-6, Αθήνα (έκπτωση 15% σε όλες τις εκδόσεις).

Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος, Ακτή Θεμιστοκλέους, Πειραιάς (έκπτωση 10% σε είδη πωλητηρίου και 50% στις εκδόσεις. Προσφέρονται δωρεάν παλιότερα τεύχη του περιοδικού του Μουσείου «Περίπλους Ναυτικής Ιστορίας»).

Μουσείο Φρυσιρά, Μονής Αστερίου 3 και 7, Πλάκα (έκπτωση έως 10%).

Εκπτώσεις παρέχονται επίσης, χωρίς να έχει προκαθοριστεί το ύψος, στα πωλητήρια του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου (Μέγαρο Παλαιάς Βουλής, Σταδίου 13, Αθήνα), του Ναυτικού

Μουσείου Οινουσσών, του Πνευματικού Ιδρύματος Σάμου «Νικόλαος Δημητρίου» (Πυθαγόρειο Σάμου), και του Ιδρύματος Φωκά-Κοσμετάτου (Βαλλιάνου 1, Αργοστόλι).

Η έκπτωση γίνεται με την επίδειξη της κάρτας-μέλους. Επειδή ανάλογες εκπτώσεις, συνήθως της τάξεως του 5%, παρέχονται και από αρκετά μουσεία του εξωτερικού, καλόν θα είναι να κάνετε τη σχετική ερώτηση πριν πληρώσετε, επιδεικνύοντας την κάρτα μέλους.

Χρήσιμες πληροφορίες για τα μέλη

Παρακαλούμε όσους έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο να μας αποστείλουν την ηλεκτρονική τους διεύθυνση, ώστε να ενημερώνονται εγκαίρως για τις εκδηλώσεις του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ελληνικού Τμήματος του ICOM παρακαλεί τα μέλη του να δηλώσουν συμμετοχή στις Διεθνείς Επιτροπές ανάλογα με την ειδικότητα και τα ενδιαφέροντά τους, γεγονός που θα συμβάλει στην καλύτερη λειτουργία του Ελληνικού Τμήματος αλλά και του ICOM γενικότερα.

Η Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Τμήματος του ICOM λειτουργεί κάθε Τετάρτη, από 18:00 - 21:00.

Η ετήσια συνδρομή θα πρέπει να καταβάλλεται το αργότερο μέχρι τις 15 Μαρτίου.

ICOM • ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Αγ. Ασωμάτων 15, 105 53 Αθήνα
(Τ) 210 3239 414 • (Φ) 210 3239 414

e-mail: icom@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Αγγελική Κόκκου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ/ΠΑΡΑΓΩΓΗ: Ερμής Κασάπης

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ: Τα Γραφεία του Ελληνικού Τμήματος του ICOM είναι ανοικτά για το κοινό κάθε Τετάρτη απόγευμα, 17:00 - 21:00. Ωστόσο, για επείγουσες και ειδικές περιπτώσεις, μπορεί να καθοριστεί κάποια άλλη συνάντηση μετά από συνεννόηση.

Τα μέλη του ICOM που κατοικούν στον Νομό Αττικής παρακαλούνται θερμά, για διευκόλυνση της Γραμματείας, να καταβάλλουν τη συνδρομή τους στα Γραφεία του ICOM, Αγ. Ασωμάτων 15 στο Θησείο (Τετάρτη απόγευμα 17:00-21:00).

Τα μέλη που κατοικούν εκτός Νομού Αττικής μπορούν να καταβάλλουν τη συνδρομή τους μέσω ταχυδρομικής επιταγής με τα στοιχεία:

ICOM – Ελληνικό Τμήμα • Αγ. Ασωμάτων 15, 105 53 Αθήνα